

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Volnočasové aktivity zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických
podniků**

Bc. Helena Horáková

2024

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně. Literatura a internetové zdroje, které jsem používala, jsou uvedeny v seznamu literatury a zdrojů na konci této diplomové práce.

V Olomouci dne 17. června 2024

Bc. Helena Horáková

Poděkování

Dovolte mi poděkovat vedoucí mé diplomové práce paní JUDr. Zdence Novákové, Ph.D., za cenné rady a připomínky při psaní této diplomové práce. Dále bych také ráda poděkovala své rodině, která mě po dobu mého studia podporovala.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Helena Horáková
Katedra nebo ústav:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název závěrečné práce:	Volnočasové aktivity zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků
Název závěrečné práce v angličtině:	Leisure activities of employees of gastronomy establishments
Anotace závěrečné práce:	Diplomová práce zkoumá volnočasové aktivity zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků v Olomouci. Hlavním cílem této práce je zjistit, jak lidé pracující v gastronomických podnicích v Olomouci, tráví svůj volný čas a jaké jsou jejich nejoblíbenější volnočasové aktivity. Dalším cílem je také zjistit, zda se volba volnočasových aktivit liší u mužů a u žen pracujících v gastronomických zařízeních v Olomouci. V teoretické části práce jsou uvedeny základní pojmy spojené s volným časem, jeho funkce a determinanty a velká část je věnovaná také historické perspektivě tohoto pojmu. V empirické části jsou potom uvedeny náležitosti výzkumu, jeho provedení, výsledky a shrnutí.
Klíčová slova:	Volný čas, volnočasové aktivity, zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických podniků, zaměstnanecké benefity
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Dotazník
Rozsah práce:	85 stran
Jazyk práce:	Čeština

Obsah

Úvod	6
Teoretická část	7
1. Volný čas	8
2.1 Volný čas v 19. století	10
1.2 Volný čas v 20. a 21. století	13
1.3 Funkce a determinanty volného času.....	15
2. Volný čas a práce.....	20
2.1 Volnočasové aktivity.....	21
2.2 Možnosti trávení volného času ve městě Olomouc	25
3. Pracovněprávní problematika	27
4. Definice gastronomických zařízení	31
Empirická část	34
5. Zhodnocení současného stavu zkoumané problematiky	35
6. Cíl výzkumu a výzkumné otázky	37
7. Sběr dat a výzkumný vzorek	38
7.1. Provedení výzkumu	39
8. Výzkum	41
9. Výsledky výzkumu	65
10. Shrnutí výsledků výzkumu	71
Diskuze.....	73
Seznam literatury	76
Seznam grafů	81
Seznam tabulek.....	82
Přílohy	83

Úvod

Jak již z názvu této diplomové práce lze vyčíst, tak se věnuje způsobu trávení volného času u skupiny zaměstnanců v gastronomickém odvětví. Práce se konkrétně zaměřuje na volbu volnočasových aktivit u těchto zaměstnanců, možnosti čerpání zaměstnaneckých benefitů či rozdíly v trávení volného času mezi muži a ženami pracujícími v gastronomii. V teoretické části se bude práce věnovat jednotlivým pojmům, které jsou potřeba představit pro pochopení celého kontextu práce. Jedná se o vysvětlení pojmu volný čas, ale také čas pracovní nebo mimopracovní. Dále bude uveden historický koncept tohoto pojmu jednotlivé funkce a také determinanty. Práce také rozebírá základy pracovněprávní problematiky, tak aby došlo k propojení celého kontextu práce.

Gastronomické podniky jsou z obecného hlediska zařízení, který zřejmě každý z nás, alespoň jednou v životě využil. Naopak mohou být mezi námi i lidé, kteří stravování v gastronomických podnicích využívají denně, či denně tráví čas s kamarádkou v kavárně. Z vlastní zkušenosti vím, že práce „na druhé straně“, tedy jako obsluha těchto gastronomických podniků, přináší člověku velmi zajímavý pohled. Z jedné strany může člověk vyslechnout zajímavé příběhy lidí, na druhou stranu se často potýká s i třeba nepříjemnými zákazníky. Do této práce je potřeba vložit značnou dávku vlastní energie, kterou je potřeba vždy někde doplnit a načerpat nové síly. Je taky znatelné, že energii do práce si člověk může rozdělit jinak pokud pracuje jako obsluha dvanáct hodin, či pouze osm. A také to může ovlivnit, jak stráví zbytek dne. Mým cílem je nahlédnout na tyto jevy a popsat, jak může člověk, který pracuje v gastronomii, trávit svůj volný čas.

Způsobu trávení volného času u skupiny zaměstnanců a zaměstnankyň v gastronomii se nikdo z autorů nevěnuje, tudíž jsou popsána obecná teoretická východiska a ty jsou aplikovány právě na tuto skupinu lidí pracujících v gastronomii. Svůj výzkum jsem se rozhodla provádět ve městě Olomouc, protože já sama mám z tohoto města pracovní zkušenosti z oblasti gastronomie. Ve své práci uvádím také možnosti volnočasového vyžití, které toto město nabízí.

Diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části. V první z nich, tedy v teoretické části uvádím vysvětlení teoretických pojmů, jejich spojitosti a také dělení. Pracuji s literaturou od několika autorů, Ve druhé, empirické části, se již věnuji výzkumu samotnému, kde za pomoci grafů a tabulek předkládám jednotlivá data, která byla z dotazníkového šetření získána. Na závěr pak uvádím shrnutí nejpodstatnějších výsledků a v diskuzi provádím jejich komparaci s ostatními výzkumy.

Teoretická část

V teoretické části práce jsou představeny jednotlivé pojmy, jako je volný čas, mimopracovní čas nebo doba pracovní. Také je zde uveden vztah volného času k práci, a to jak tohle spojení ovlivňuje například způsob trávení volního času. Tato část práce také uvádí funkce a determinanty volného času, ale i například různé skupiny volnočasových aktivit. Dále jsou zde uvedeny i historické spojitosti pojmu „volný čas“ a způsob trávení volného času u mužů a žen právě z historického hlediska. V neposlední řadě uvádím také pracovně právní problematiku, která tvoří důležitý základ pro můj výzkum.

1. Volný čas

V první kapitole mé diplomové práce se zabývám pojmem „volný čas“. Popisuji jeho význam a uvádím historický koncept tohoto pojmu z různých úhlů pohledu tak, jak na něj nahlíží jednotliví autoři. Dále mě také zajímají funkce volného času, které jsou podstatnou součástí tohoto pojmu a pro mou diplomovou práci je nezbytné je více rozvést, tak aby zapadly do celkového kontextu mého výzkumu.

Významnou definici volného času přinesl Dumazedier (1967), který v roce 1950 prováděl rozsáhlý urbanistický výzkum. Definice říká, že volný čas je jakousi aktivitou, do které však nepatří rodinné a pracovní povinnosti, kterou jedinec volí při potřebě rozptýlení, relaxace nebo rozšíření znalostí (Veal, 2019).

Knotková (2022) ve své knize s názvem „*Pedagogika volného času*“ uvádí několik náhledů na pojem „čas“ a vysvětluje, jak lze tento pojem uchopit a popsat ze dvou hledisek. První z nich je hledisko sociologické, kdy čas rozdělujeme na pracovní, vázaný a volný. Druhé hledisko je pedagogické a sem patří pracovní a mimopracovní čas, který je dále dělen na polovolný a volný. Já se ve svém výzkumu zabývám především časem „volným“, ale také časem „pracovním“. Ve své teoretické části postupně vysvětlím všechny tyto pojmy.

O volném čase dále Knotková (2022) píše, že se jedná o jakýsi znak svobody u jedinců, avšak nabírá hodnoty až po možnosti určitého protipólu, jímž jsou pracovní a také mimopracovní povinnosti. Dále autorka uvádí velmi zajímavou myšlenku, a to, že prvotní volný čas u jedince, tedy v době, kdy jedinec je dítětem, ovlivňují „autority“, které se o dítě starají. Tady se hovoří především o rodičích, kteří určují, s kým si dítě bude hrát, kdy půjde spát, jakou knihu bude číst atd.

Takovýchto aktivit, které spadají do rozhodování zákonných zástupců bychom našli celou řadu. Pro nás je však podstatný především čas dospělých jedinců, kteří si s touto hodnotou již zacházejí sami a sami si určují, jak budou volný čas trávit a jakými aktivitami jej naplní. Co je však důležité uvést, je dle mého názoru to, že tento čas neustále stojí proti pracovním povinnostem a také naplnění základních potřeb. Až po uskutečnění těchto aktivit, můžeme hovořit o „volném čase“. Tuto definici najdeme také ve „Velkém sociologickém slovníku“ (1996): „čas, v němž člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce nebo z nutnosti zachování svého bio fyziologického či rodinného systému.“ O volném čase lze tedy hovořit pouze v případě, že člověk „splnil“ všechny své pracovní povinnosti a zároveň jsou uspokojeny jeho biologické potřeby.

Z této definice lze vyčíst také to, že náš čas je rozdělen do třech podkategorií. První z nich je „čas pracovní“ – tedy čas, kdy plníme naše pracovní povinnosti. Druhá kategorie nese název „čas vázaný“ – zde dochází právě k uspokojování našich základních potřeb jako je spánek nebo hygiena a dále sem spadá starání se o domácnost, péče o osoby blízké atd. A poslední kategorií, je tedy čas volný. Ten je naplňován tím, co my sami si zvolíme (Vyhnálková, 2013).

Obsahovou stránku volného času nelze nijak obecně specifikovat, protože ta je založena na originalitě a subjektivitě daného dospělého jedince. Můžeme tedy říct, že na volný čas, lze nahlížet jako na jakousi „prázdnou bublinu“, jejíž vyplnění závisí čistě na nás. Avšak tato bublina je formována až dle náročnosti naší práce a možností toho, jak dále plníme například čas vázaný.

Vyhnálková (2013) v díle s názvem „*Základy pedagogiky volného času*“ cituje několik autorů, kteří se těmito definicím a pojmovému vymezení také věnovali. Pro plné pochopení, jak na volný čas nahlížet, považuji za důležité toto vymezení zmínit, a to z toho důvodu, že tento text čtenáři umožňuje zcela jasně pochopit, jak se na pojem „volný čas“ dívá několik autorů z různého uhlu pohledu.

Již výše jsem popisovala definici, která říká, kdy volný čas vzniká. Tedy že je to jakýsi „zbytek“ času, po splnění povinností a naplnění potřeb. Tohle vymezení lze právě označit jako „negativní“ a to z toho důvodu, že nám říká, co volný čas vlastně není. (Vyhnálková, 2013). Tohle označení také nese název „reziduální definice“, tedy že: „*volný čas, je to, co zbude*“ (Duffková a kol., 2008, s.144).

S touto definicí pracují také autoři knihy „*Work and Leisure*“, kteří zmiňují, že přijetí této „zbytkové“ nebo reziduální definice však nepopírá, že má volný čas mnoho důležitých funkcí a hodnot, jednak pro jednotlivce, tak také pro společnost. (Haworth, c2004)

Proti tomuto však stojí druhé vymezení, které popisuje to, co volný čas je, tedy zaměřuje se na jeho obsah. Vyhnálková (2013) v tomto kontextu zmiňuje Kratochvílovou (2014), která popisuje volný čas, jako čas, který věnujeme poznávání světa, relaxaci, setkáním s blízkými a je to čas, kdy naplňujeme naše sny a touhy. Dle Duffkové (2008) tohle lze uvést také jako „normativní definici“, kdy se člověk k vykonání činností rozhodl na základě své vůle, bez nátlaku povinných úvazků.

Po definování volného času, je tedy zřejmé, že s časem „volným“ tak souvisí čas „pracovní“ a čas „vázaný“. Tuto teorii také uvádí Duffková a kol. (2008), kteří se věnují právě

tomu, jak je volný čas spojený s prací každého jedince. Vymezuji zde obsahově také čas „vázaný“, který je spojený s každodenní rutinní činností, zajišťující uspokojení potřeb a zajištění chodu domácnosti.

Po definování pojmu „volný čas“ uvádím také jeho historický vývoj. Vzhledem k tomu, že kořeny volného času sahají daleko do historie, rozhodla jsem se uvést historický kontext tohoto pojmu od 19. století až po moderní dobu. Na těchto časových epochách lze velmi dobře spatřit, jak se tento koncept proměňoval zároveň s tím, jak se měnila společnost.

2.1 Volný čas v 19. století

S koncem napoleonských válek, tedy s rokem 1848 přichází několik faktorů, které ovlivňují rozvržení a náplň volného času. Ilona Kočvarová tyto atributy vypisuje ve svém studijním textu s názvem „*Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*“. Jedná se tedy o: „*pokrok, industrializaci, lepší zdravotní péči nebo nezaměstnanost či urbanizace*“ (Kočvarová, 2013, s.11).

Právě urbanizace neboli stěhování do měst je důležitým faktorem, který ovlivnil způsob trávení volného času. Na jedné straně dochází k rozvoji měšťanské zábavy (herny, plesy, cirkusy atd), ale proti tomu stojí touha lidí po „útěku“ na vesnici a do přírody. Odpočinout si od znečištěného prostředí měst. Zde se jedná o aktivity jako camping nebo tramping (Kočvarová, 2013).

Tento fakt také potvrzuje publikace s názvem „*Od práce k zábavě – Volný čas v české kultuře v 19. století*“. Jedná se o sborník příspěvků ze 40. ročníku mezioborového symposia k problematice 19. století. Hned na úvod mě zaujala myšlenka autora prvního příspěvku, který říká že, volný čas, tak jak jej známe, je úzce spjat s rozvojem průmyslu, osídlování měst a také pevnou pracovní dobou a nástupem tzv. modernity (Paulíček, 2021).

Autor se v tomto příspěvku také zmiňuje o pracovní době a jejím zkracování, což mělo jistý vliv na náplň volného času již v předcházejících stoletích. V této souvislosti je zmíněn například Honoré de Balzac, který se svým dílem „*Úvaha o elegantním životě*“ přináší tři oblasti, se kterými se volný čas propojený. Jedná se o pojetí tzv. „zahálky“, „elegantního života“ a možnosti toho, jak je člověk schopen svůj volný čas naplnit (Paulíček, 2021).

Tomáš Garrigue Masaryk ve své knize „*Osm hodin práce*“ řeší a zamýšlí se nad tím, jak zkrácení pracovní doby může pomoci naplnit volný čas plnohodnotně a tím jakou aktivitu

člověk zvolí. Sám však uvádí, že to, jak pracovat je záležitostí více než jasnou, ale to, jak naplnit tzv. „prázden“ je těžkou otázkou a úkolem pro každého z nás (Masaryk, 1900).

S touto myšlenkou pracuje také Tomáš Čech společně s ostatními spoluautory v knize „*Čas volnosti, čas výchovy*“, kde zmiňují, že ačkoliv se slovní spojení „volný čas“ objevovalo v literatuře až ve 20. století, tak právě T.G.Masaryk jej používal dříve.

Myšlenka Tomáše Garrigue Masaryka je do mé diplomové práce zařazena záměrně, protože v této teoretické části jasně představuje, jak je volný čas ovlivňován, a jak tyto vlivy byly zřejmé již dávno před tím. Právě trend osmihodinové pracovní doby, kterou lze považovat za „klasickou“, staví volný čas a jeho náplň do jasného rozložení. Naopak směnný provoz, lze považovat za nepravidelné rozložení času pro člověka, tudíž i nutnost rozložení volného času jinak než u standartní pracovní doby. Tomuto tématu se budu věnovat detailněji v dalších kapitolách.

V souvislosti se zkracováním pracovní doby bych ráda uvedla myšlenku, již zmíněné autorky Ilony Kočvarové, která říká, že s možností zkracování pracovní doby, také úměrně rostla ve společnosti například kriminalita, či jiné patologické jevy. Bylo tedy proto nutné zaměřit se více na zkoumání volného času a toho, jak je s ním nakládáno (Kočvarová, 2013).

Dalším a velmi zajímavým příspěvkem, obohatila sborník „*Od práce k zábavě*“ autorka Lenderová (2021), která se věnovala problematice volného času u žen, právě v 19. století. Za hlavní ženskou ctnost byla považována pracovitost. Práce ženy, dle autorky, byla spojena především s péčí o rodinu a domácnost a tyto činnosti zabraly ženám většinu veškerého času. Z tohoto tvrzení tedy nelze přesně určit, zda měly ženy „volný čas“, tak jak jej definujeme v dnešní době a jak jsem zmiňovala výše. Spíše se lze domnívat, že ženy měly čas pouze „vázaný“.

Mezi volnočasové aktivity patřily dobročinné akce, které organizovaly právě ženy. Sem můžeme zařadit například: „*ošetřování raněných, návštěvy nemocnic, práce ve prospěch opuštěných dětí*“ (Lenderová, 2021). V této době se ženy také organizovaly do spolků, jejichž účinnost nabírala na významu a přinášela celospolečenskou změnu v pohledu na trávení času u žen. Je však důležité si uvědomit, že tato stránka je pojata spíše jako formální záležitost a stále existuje druhá strana, která již není tolik formální, přesto však neméně důležitá. Do této kategorie, jak ženy trávily svůj čas, patří například společné procházky s kamarádkami nebo například návštěvy debatních salónů (Lenderová, 2021).

Autorka dále zmiňuje tzv. „Jourfix“, což lze definovat jako: „pevně určený den a čas, jednou za týden, čtrnáct dní nebo měsíc, kdy paní domu přijímala návštěvy a připravila vše pro jejich komfort“ (Lenderová, 2021). V kontextu tohoto pojmu mi přijde zajímavé zmínit, postavení mužů. Při těchto návštěvách buď nebyli muži přítomni a pokud ano, tak stáli někde opodál. V podobném postavení byli také synové těchto žen. Naopak dcery měly účast na těchto návštěvách povinnou, protože se zde učily, jak tyto návštěvy pořádat, čemu se věnovat atd (Lenderová, 2021).

Volnočasové aktivity žen byly v této době tedy úzce spjaty s jakýmsi sociálním postavením a utužováním vztahů, což se dělo právě v rámci návštěv. Dále je také možné uvést, že byl volný čas žen spjat s dobročinnou účastí.

Zmínkou zde autorka připomíná také cestování, které patřilo k volnočasové zálibě u žen v 19. století. Avšak oproti mužům, ženy cestovaly méně. Cílem cest mohly být například léčebné pobyty či zájem o zdokonalení se v cizím jazyce. Tohle bylo však něco, co jasně narušovalo genderový stereotyp tohoto století a co pro ženu znamenalo vybočení z každodenních zajetých kolejí v péči o domácnost a rodinu. Procentuální zastoupení však bylo stále malé na to, aby tento zážitek byl chápán jako standardní a nikoliv naopak (Lenderová, 2021).

Volnočasové aktivity žen byly tedy chápány spíše jako „nadstandardní“ a bořící jakýsi vzorec nastavený společností v této době. Troufám si říci, že genderové stereotypy jsou v dnešní době stále velkým a zajímavým tématem a je důležité chápat souvislosti spjaté právě například s nahlížením na obě pohlaví z dob minulých. Což tento sborník názorně ukazuje a popisuje. V tomhle tématu lze totiž velmi dobře provádět dobovou komparaci. Cestování v dnešní době není chápáno jako nadstandard, ale jako běžná věc, která se postupem času stává dostupnou pro každého. A nejen možnost cestování, ale především volba cestování, jakožto volnočasové aktivity není chápána jako vybočení ženských tradic a zvyků.

V tomto sborníku je však popisován také volný čas u mužů, a to například u vědců. Právě vědci, jejichž úkol tkví především v badatelské činnosti, vyplňovali volný čas odpočinkem a relaxací. Avšak tyto činnosti byly vždy úzce spjaty s bádáním a objevováním. Tomuto tématu se věnuje Ducháček (2021), který do sborníku přispěl článkem s názvem „Z letních bytů do dělnické jídelny. Pragmatizace odpočinku „duševních pracovníků“ od Jaroslava Golla k Aleši Hrdličkovi.“ Autor zde právě na jednotlivých vědeckých pracovnících odkazuje na prolínání volného času společně s pracovní náplní.

Skutečnost, že se volný čas a badatelství u vědců v 19. století prolínalo, je hned na začátku kapitola autorem rozebrána. Uvědomuje si totiž, že pokud je na volný čas nahlíženo, tak jak jsem jej i já definovala výše, nemůže být chápán ve stejném pojetí jako v dnešní době. A opět se jedná spíše o čas vázaný, stejně jako tomu bylo u žen. Volný čas u mužů je totiž silně ovlivněn rozvrhem jejich akademické práce a strukturou jejich badatelské činnosti. Stejně tak autor napadá chápání „léčebného pobytu“ jako náplně volného času. V lázních je totiž jasně předepsáno, jaké procedury je nutné absolvovat a také je dán časových harmonogram, který je nutné dodržet. A tento fakt je opět v rozporu s definicí volného času dle dnešního chápání (Ducháček, 2021).

Pro lepší představení jsem v této kapitole uvedla několik názorů a postřehů z chápání volného času a volnočasových aktivit z předminulého století. Jak můžeme vidět, tak volný čas byl spíše velmi úzce spjat pracovními povinnostmi, vzděláváním nebo prací o domácnost. A lze tedy položit otázku, do jaké míry lze vůbec hovořit o volném čase, tak, jak jej známe z moderní doby. V souvislosti s těmito fakty, je také nutné zamýšlet se nad tím, do jaké míry se lišily volnočasové aktivity i mužů a žen a jak je tomu dnes. Tohle téma je blízce spjata právě s již spojenými genderovými stereotypy, které jsou součástí mnoha témat.

1.2 Volný čas v 20. a 21. století

V této době stejně jako v minulém století přicházely do společnosti jevy, které úzce souvisely s náplní volného času u obyvatel naší země. Zkrácení pracovní doby a velká míra nezaměstnanosti, z důvodu hospodářské krize, vedli k tomu, že bylo potřeba vymyslet, jak lze volný čas trávit a zároveň se vypořádat s vysokou mírou nezaměstnanosti. Lidé, kteří sice přišli o práci, tak mohli alespoň trávit čas na stavbách například bazénů apod (Kočvarová, 2013).

Ve 20. století však také docházelo k novým posunům v rámci toho, jak volný čas trávili pracující lidé. Například aktivní náplň volného času vystřídala pasivní – to společně se vznikem kinematografie. Dále se také rozrůstala masivní zábava, místo specifické komunitní zábavy. V této době bylo tedy nutné se problematikou volného času více zabývat, protože tento jev prostupoval všemi věkovými vrstvami společnosti. Byl tedy kladen také větší důraz na způsob trávení volného času u dětí, kdy školy zavedli školní družiny a různé kroužky (Kočvarová, 2013)

Z hlediska historické perspektivy můžeme najít zajímavá spojení volného času také s politickou situací v naší zemi po druhé světové válce. Lze totiž hovořit o tzv. společnosti

volného času. Tento fenomén souvisí s tím, že došlo ke srovnání a překonání nejen hospodářských následků v poválečné Evropě. Tento jev se týkal především „prozápadních“ evropských zemí a v Československu a ostatních státech východního bloku, se projevil až později. Hlavním cílem rozvoje zábavy v těchto letech, bylo odreagování se po náročné době spojené s válkou. Volný čas obyvatel Československa však nebyl umožněn všem ve stejné míře. Například členové komunistické strany se často účastnili politických školení nebo schůzí a tyto akce jim bránili v jakýchkoliv dalších aktivitách (Franc, 2013).

Hospodářská situace velmi ovlivnila rozložení volného času také například u žen. Ačkoliv v rámci rozvoje moderních technologických postupů, které měly ženám své záležitosti v domácnosti spíše ulehčovat, bylo tomu spíše naopak. Ženy byly nuceny naopak více pracovat, protože rodinné rozpočty v této době nebyly nikterak velké. Pomoc při zajišťování financí se tedy účastnily i ženy, které však doma stále čekalo mnoho práce s péčí o domácnost a rodinu (Franc, 2013).

Způsob trávení volného času v této době byl směřován spíše ke kolektivní formě odpočinku, avšak vázané k jednotlivé práci. A možnosti, jak svůj volný čas trávit, byly rozdělovány především na základě náročnosti jednotlivých povolání. Zaměstnanci, kteří vykonávali fyzicky náročnou práci, měli větší možnosti využití trávení volného času. Aktivity pro volný čas byly také vytrhávány z rodinného života a zařazeny spíše do volného prostoru, v podobě veselí, budování státu atd. Kdo se těchto akcí neúčastnil a trávil svůj volný čas jiným způsobem – spíše individuálním, byl chápán jako někdo, kdo se negativně staví k režimu v naší zemi (Franc, 2013).

Na základě těchto faktů lze tedy pozorovat, že volný čas byl propojený s pracovními povinnostmi a velmi úzce propojený s politickou situací v naší zemi. Lze tedy opět hovořit spíše o čase „vázaném“ a nikoliv „volném“, tak jak jej známe z moderních definic. Vliv komunistického režimu na to, jak volný čas mohou lidé trávit je více než zřejmé. Otázkou tedy zůstává to, zda lze opravdu hovořit o volném čase v pravém slova smyslu, protože na lidi byl vyvíjen tlak z nutnosti angažovanosti a náklonu k příslušnosti k režimu.

V šedesátých letech minulého století byl volný čas využíván především ke kulturnímu vyžití a tento fakt byl chápán jako hlavní cíl naplnění volného času. Vedle tohoto vyžití najdeme také využití volného času k sebevzdělání se, které šlo ruku v ruce s pokrokem tehdejší doby. Do konečné fáze se v tomto období dostalo také budování kulturně-osvětových institucí a zařízení, kam lze zařadit například kina, divadla, národní výbory nebo osvětové besedy. Tyto

instituce byly modifikovány do tzv. klubových zařízení, která zastávala funkci společenskou, zábavní a vzdělávací (Franc, 2013). V minulém století vznikaly spolky a kluby, kam se lidé vydávali ve svém volném čase, které lze vnímat jako možnost, kde mohli lidé trávit svůj volný čas.

Vážanský ve své knize „*Základy pedagogiky volného času*“ definuje tři etapy vývoje postoje k fenoménu volného času. Podle tohoto autora byl volný čas do 50. let brán jako forma odpočinku po náročné práci. Dále pak můžeme definovat tzv. konzumní přístup, který trvá zhruba do 80. let minulého století (Vážanský, 2001). Tento přístup je spojen s blahobytem, kdy: „řada lidí ve svém volném čase více usiluje o ono „mít“ (zaplatit si brát a konzumovat), než „být“ (tvořit a dávat ze svého vnitřního bohatství)“ (Vyhnálková, 2013, s.10).

V dnešní době má však volný čas a jeho pojetí mnoho přívlastků, které je podstatné pro jeho pochopení zmínit. Jednou z nejdůležitějších vlastností volného času v moderní době je jeho individuálnost. Moderní člověk se může věnovat mnoha aktivitám, které mu společnost nabízí a rozhodně se velmi liší od aktivit, se kterými byl volný čas spojován například v minulém a předminulém století. Výrazným jevem je také velká možnost seberealizace, což se ostatně odráží ve volbě volnočasových aktivit. Rozvoj urbanizace a také mobility také ovlivňuje volný čas pro dnešní společnost. Lidé často volí jako náplň volného času přesun do přírody, oproti trávení volného času ve městě, ve kterém žijí. Mobilita je naopak spojená s cestováním a poznáváním cizích zemí, což je také náplní volného času pro dnešní společnost (Vyhnálková, 2013).

Volný čas v moderní době je tedy velmi ovlivněn politickou, a především společenskou situací. Konkrétním determinantům volného času se budu věnovat v následujících kapitolách.

1.3 Funkce a determinanty volného času

Po rozsáhlém zhodnocení historické perspektivy pojmu „volný čas“ a jeho vývoje se nyní seznámíme s tím, jakou funkci volný čas vlastně má a co jej nejvíce ovlivňuje. Tato teoretická východiska volného času uvádím záměrně, protože s nimi budu pracovat také ve svém výzkumu a dojde tak k propojení souvislostí.

Funkce volného času jsme již mohli vyčíst v předchozí kapitole, kdy lze hovořit o tom, že v proměně času zastával volný čas několik funkcí, které se však měnily v souvislosti s politickou situací apod.

Při definování volného času jsem uváděla Veala (2019), jež se věnoval studiu definic Dumazediera, který ve své definici volného času, zahrnuje také několik funkcí, které volný čas může zastávat.

Tím, jaké funkce volný čas má, se zabývalo několik autorů. V této kapitole předkládám ty nejvýznamnější. Například Hofbauer (2004) zmiňuje Rogera Sueho, což byl francouzský sociolog, který vymezil několik funkcí volného času:

- „*Ekonomickou – volný čas má vliv na uplatnění člověka v profesní oblasti,*
- *Sociální – socializace a příslušnost k sociálním skupinám*
- *Psychosociologickou – uvolnění a zábava*
- *Terapeutickou – rozvoj zdravého životního stylu, prevence nemocí“* (Hofbauer, 2004, s.14).

Dále pak Hofbauer (2004) zmiňuje významného autora, jímž je Opaschowski (1977), který uvádí následující funkce:

- „*rekreaci – zotavení, uvolnění,*
- *kompensaci – odstraňování zklamání a frustrací,*
- *výchovu a další vzdělávání,*
- *kontemplaci – hledání smyslu života a jeho duchovní výstavbu,*
- *komunikaci – sociální kontakty a partnerství,*
- *participaci – podílení se, účast na rozvoji společnosti,*
- *integraci – stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů,*
- *enkulturaci – kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění apod“* (Hofbauer, 2004, s.15)

Vyhnálková (2013) ve svém, již citovaném, studijní textu zmiňuje Kratochvílovou (2014), která také přichází s několika definicemi funkcí pro volný čas. Sama autorka se sice zaměřuje spíše na děti a mládež ve spojení s edukační atributem volného času, ale její funkce lze použít i z obecného hlediska. Vyhnálková (2013) tedy uvádí funkce volného času od Kratochvílové (2014, s 77-89.) Těmito funkcemi jsou:

- „*Zdravotně hygienická– odpočinek, relaxace a kompenzace zátěže*
- *Seberealizace – rozvoj zájmů, nadání a schopností*
- *Formativně výchovná – formování osobnosti člověka, vůle, charakteru apod.*
- *Socializační – navazování kontaktů a vztahů*

- *Preventivní – předcházení patologických jevů.*“

Volný čas je tedy jakýmsi nástrojem k tomu, aby se člověk vyrovnal se zátěží například z práce nebo ze školy. Zároveň však také dochází k rozvoji osobnosti a navazování kontaktů.

Na to, co ovlivňuje způsob trávení volného času, nahlíží několik autorů a každý přináší svá rozdělení determinantů volného času. Pávková (1999) v knize *„Pedagogika volného času“*, uvádí, že faktory ovlivňující volný čas, dělíme na vnitřní, kam patří biologické a psychologické faktory. Do první skupiny patří především zdravotní postižení nebo fyzická kondice. K psychologickým patří temperament nebo třeba vývoj osobnosti. Dále jsou to pak vnější faktory, kam spadají lidé, věci nebo prostředí.

Obdobné dělení přináší Janiš (2017), který se na tyto záležitosti dívá ze širšího kontextu komplexního vývoje člověka a jeho osobnosti. Uvádí, že volný čas je něco, čím disponuje každý jedinec a výběr volnočasové aktivity je od dospělého věku na uvážení, každého jednotlivce. Tohle tvrzení dává do souvislosti s pojetím pedagogiky volného času, kdy u dětí a mládeže se snažíme volnočasové aktivity ovlivňovat.

Autor uvádí jako první možný determinant vývoje osobnosti, a tedy i způsob trávení volného času, genetiku a vrozené dispozice. Což lze vidět i u Pávkové, kterou jsem zmiňovala výše, kdy uvádí, že biologické a zdravotní faktory mohou ovlivňovat volný čas jedinců.

Janiš (2017, s.34) dále zmiňuje prostředí, jako významný determinant volného času a říká že: *„V ideálním případě by nám prostředí mělo napomáhat v realizaci volnočasových aktivit, resp. ve správném výchovném působení prostřednictvím volnočasových aktivit. Je však zjevné, že se v praxi setkáváme s prostředím závadným, ať již v rodině nebo třeba v rámci sociálně vyloučené lokality.“*

Dále se věnuje také rodině, kterou řadí k tzv. „mikroprostředí“ a jejíž vliv je velmi významný jednak ve vývoji jedince, tak také jako atribut, který působí na volný čas jedince. Zmiňuje také vrstevnické skupiny, kde se odkazuje na Pávkovou, která se této problematice také věnovala.

Vyhnálková (2013) představuje další dělení determinantů volného času, rozděluje, činitele ovlivňující volný čas na vnitřní a vnější. Jinými slovy na endogenní a exogenní činitele. Do skupiny vnitřních činitelů, které vycházejí z naší osobnosti, lze zařadit následující: *„Demografické charakteristiky (věk a pohlaví); zdravotní stav a fyzické možnosti; psychické charakteristiky“* (Vyhnálková, 2013, s.14).

Jedním z prvních endogenních činitelů, které Vyhnálková (2013) uvádí, je výše zmiňovaný věk. Tento činitel se však vždy projevuje ve vztahu k volnému času jiným způsobem, v závislosti na daném životním období. Pro lepší pochopení přidám popis právě od již zmíněné autorky. Například u dětí mladšího školního věku lze pozorovat velmi široký rozptyl zájmů a také značnou „přelétavost“. A ve vztahu k volnočasovým aktivitám zde hrají velkou roli rodiče či pedagogičtí pracovníci, aby děti vedli například k pravidelné účasti na zájmových kroužcích apod. Dále zde autorka rozebírá také období staršího školního věku nebo adolescence. U dospělých jedinců říká, že volný čas je prostor, pro relaxaci a uvolnění od starostí a pracovních povinností a také, že: „*Volný čas je ovlivňován rodinným a profesním životem*“ (Vyhnálková, 2013, s.15).

Dále pak do toho, jak člověk volný čas tráví zasahuje jeho fyzická kondice a zdravotní stav. Například chronická onemocnění mohou velmi výrazně zasáhnout do toho, jakým volnočasovým aktivitám se jedinec věnuje. Tohle ve své práci zmiňuje jak Vyhnálková (2013) tak i Pávková (1999), kdy druhá autorka tento atribut přiřazuje k biologickým faktorům, jež mají vliv na volný čas, a jež jsem uváděla výše.

K vnitřním činitelům neřadíme pouze fyzickou stránku člověka, ale také kognitivní procesy, například: „*inteligenci, paměť, pozornost, představivost, či tvořivost*“ (Vyhnálková, 2013, s.17). dále pak vůli, motivaci nebo emocionální stav, který může výrazně ovlivnit volbu aktivit, kterým se jedinec bude věnovat. Za velmi důležitou součást považuje autorka také hodnotovou orientaci u člověka.

Jak lze vidět, tak z vnitřních činitelů je velmi široká škála toho, co může ovlivnit jedincův volný čas a jeho náplň. Jednak se při volbě volnočasové aktivity může rozhodovat podle svého věku, žebříčku hodnot, zdravotního stavu nebo podle toho, jako se momentálně cítí po emoční stránce.

Skupina vnějších činitelů, ovlivňující volný čas je definována spojením s prostředím, kde člověk žije, a patří sem: „*Rodina; vrstevnická skupina; místo bydliště; celospolečenské podmínky; masmédiá*“ (Vyhnálková, 2013, s.14).

K těmto činitelům lze dále zařadit také výši dosaženého vzdělání, určité povolání, příslušnost k určité společenské vrstvě a dále například úroveň finančního zabezpečení, které se týkají především právě dospělých jedinců (Vyhnálková, 2013)

Rodina je prvním velkým činitelem, který má vliv na jedince už od útlého věku a rodiče jsou při rozhodování o volnočasových aktivitách dítěte velmi důležitou součástí. U dospělého jedince potom hovoříme o životním partnerovi a dětech. Dále je také důležitá komunita přátel a blízkých, která má vliv na to, jak dospělý člověk svůj volný čas tráví. Velkým atributem u vnějších činitelů je místo bydliště, protože například ve městě budou jiné možnosti náplně volného času než na vesnici. Rozumí se tím právě třeba výběr institucí zaměřených na trávení volného času. A v neposlední řadě do této kategorie patří také celospolečenské podmínky, kdy sem patří celková úroveň společnosti ze všech možných úhlů – kulturní, materiální nebo vzdělanostní (Vyhnálková, 2013).

V této kapitole jsem přinesla stručné shrnutí toho, jaké funkce volný čas přináší a co díky němu jedinci získávají. Také jsem se zaměřila na to, jaké jsou determinanty volného času a co tedy rozhoduje o tom, jak bude dospělý jedinec svůj volný čas trávit. Lze si všimnout toho, že na volný čas a jeho náplň může působit mnoho vlivů, které volný čas mohou zpříjemnit, ale naopak si myslím, že najdeme i atributy, které náplň volného času spíše zhoršují. Všechny tyto poznatky budu později praktikovat a uvádět ve své empirické části výzkum

2. Volný čas a práce

Hawort (2004) uvádí, že vztah volného času a práce v průběhu let a výzkumů, lehce kolísala. Avšak stále je důležité si uvědomit, že tyto dva pojmy spolu úzce souvisí, ačkoliv se v každém z nich může řešit něco jiného. Ve zmíněných výzkumech se zkoumá organizace práce, pracovněprávní vztahy apod. U volného času se zase výzkumníci zabývají volnočasovými aktivitami a chování lidí ve volném čase.

Volný čas a vše, co jej ovlivňuje, jsme si již nadefinovali výše. Abychom se však mohli věnovat volnočasovým aktivitám, je nutné také jednoduše nadefinovat „čas pracovní“, který v rámci propojení s volným časem, utváří prostor pro vykonávání volnočasových aktivit. Po definování volného času a času pracovního je nutné uvést tyto pojmy do vzájemné souvislosti a tu popsat. Stejně tak jako uvádí Hawort (2004), je možné tyto dva jevy studovat odděleně, ale také je nutné brát v potaz jejich propojenost.

Hawort (2004) definuje práci, jako činnost, za kterou je člověk placený stává se tak placeným zaměstnancem. Uvádí však také to, že velkou změnou prošla tato definice v 70. letech minulého století, kdy dle výzkumů lze mezi práci řadit také práci neplacenou, kterou se myslí práce v domácnosti, péče o děti anebo dobrovolnické aktivity.

Tady lze vidět, že na tuto problematiku, lze tedy nahlížet pomocí reziduální definice volného času. Protože aktivity, které se řadí mezi „práci“ se rozrůstají a volný čas, se tak automaticky zmenšuje. Tudiž lze hovořit o tom, že se jedná o čas, který nám zbyde.

Pracovní dobu můžeme také volně označit jako pracovní čas. Duffková a kol. (2008) zmiňují, že s časem pracovním je spjata několik definičních problémů, kdy nelze jasně definovat, zda se jedná o čas pracovní nebo o čas vázaný. Do této problematiky lze zařadit například tzv. „dojíždění do práce“, „práci přesčas“ nebo „druhé pracovní poměry“. Dokonce autoři uvádí, že v realitě tomu často bývá obdobě. Pokud se bavíme například o pracovní době stanové a proti ní reálně odpracované.

Je jasné, že pracovní doba, tedy čas pracovní do jisté míry ovlivňuje čas volný i vázaný. V tomto případě Duffková a kol. (2008) uvádějí dva směry determinace. První z nich je kvantitativního charakteru a jedná se o to, že *„čím delší pracovní doba, tím kratší doba mimopracovní a čím kratší pracovní doba, tím delší doba mimopracovní“* (Duffková a kol., 2008, s.147). A tedy vidíme, že délka pracovní doby výrazně ovlivňuje čas vázaný i čas volný a jejich náplně. Dle mého názoru můžeme tedy hovořit o tom, že lidé pracující na

dvanáctihodinových směnách, které matematicky pokrývají polovinu dne, mohou mít velmi značně omezený způsob trávení volného času a času vázaného.

Druhý determinant je spojený s umístěním činností do časového rozložení dne, týdne apod. Hovoří se o tom, že u ekonomicky aktivních jedinců je vždy nejdříve udáván prostor pro čas pracovní a až poté lze uvažovat o zařazení činností volného a vázaného času. Lze tedy říci, že volný čas se v rozložení dne podřizuje času pracovnímu. Zde autoři uvádějí, že tento fakt má velký význam například u jedinců, kteří pracují ve směnném provozu.

Spojení volného času a pracovní doby vyvozuje tři typy „volného času“. V první řadě se jedná o denní volný čas, kam spadá volný čas klasického pracovního dne. Zde lze definovat velkou závislost volného času na pracovní době. Volného času je nejméně a pracovního času nejvíce. Člověk se v tomto volného denním čase věnuje odpočinku nebo například základním pracím v domácnosti (Duffková a kol., 2008).

Druhým typem volného času je „víkend,“ který lze chápat jako dvoudenní volno. V tomto případě se jedinci věnují i fyzicky náročnějším aktivitám, než je tomu u prvního typu. Avšak i zde se lidé často věnují práci v domácnosti a na zahradě (Duffková a kol., 2008).

Poslední typem, s ročním rytmem střídání volného času a pracovní doby, je „dovolená“. Je pojatá jako delší časový úsek, během kterého se lidé věnují relaxaci a zábavě. Dovolená bývá často spojována s cestovním ruchem, kdy lidé volí možnost vycestovat do zahraničí, kde se oddávají různým volnočasovým aktivitám, které však ale souvisí s typem a také organizací dovolené (Duffková a kol., 2008).

O vztahu práce a volného času hovoří také Vyhnálková (2013), která říká, že práce tak velmi zasahuje do volného času, až jej úplně minimalizuje a lidé trpí pocitem nedostatku volného času. Z toho potom vyplývá, že volný čas je chápán pouze jako způsob, jak se zregenerovat, aby mohl člověk opět naplno efektivně vykonávat svou pracovní náplň.

2.1 Volnočasové aktivity

Volný čas je úzce spjat s pojmem volnočasové aktivity lze chápat jako „*činnosti volného času*“ (Duffková a kol., 2008). A lze je také rozdělit na dvě základní skupiny - tzv. aktivní neboli produktivní a na pasivní neboli receptivní aktivity. Břetislav Hofbauer (2004) uvádí, že v první skupině se jedná o aktivity, kde člověk sám vyvíjí nějakou činnost, namísto u receptivních aktivit člověk pouze vnímá obsah svého zájmu.

Další možné dělení volnočasových aktivit popisuje Slepíčková (2005), která zmiňuje aktivity spontánní a organizované. Ty první lze chápat jako aktivity, které si jedinec sám vybere, a naopak organizované jsou nabízené určitou organizací.

Volnočasové aktivity lze dále klasifikovat do větších skupin dle jejich obsahu na: „*kulturní; sportovní; sociální; vzdělávací; veřejné; rekreační a cestovatelské; hobby a manuální aktivity*“ (Duffková a kol., 2008, s. 157).

Podobné dělení volnočasových aktivit předkládá také Slepíčková (2005) v níže zobrazené tabulce. V té najedeme také již výše zmíněné pojmy jako doba mimopracovní.

Doba	Činnost
Pracovní	V této době člověk vykonává práci. Tato činnost je motivována získáním prostředků k životu. Jedná se hlavní zaměstnání, přesčasy, individuální přípravu na zaměstnání či účast na školení. Zahrnuje i vedlejší zaměstnání a další zabezpečení obživy jako je např. chov užitkového zvířectva apod.
Nutná mimopracovní	Je naplněna činnostmi nezbytnými pro prostou existenci člověka a dále činnostmi, které nepřinášejí finanční efekt a nejsou ani věcí svobodného výběru. Jedná se o: a) uspokojování bio-fyziologických potřeb (spánek, jídlo, osobní hygiena, lékařská péče...) b) ostatní činnosti (cesta do práce a z práce, péče o domácnost – příprava jídla, úklid, praní prádla atp.)
Volný čas	a) aktivity manuální – zahrádkaření, kutilství, ruční práce atp. b) aktivity fyzické – procházky, turistika, sport atp.

	<p>c) aktivity kulturně uměleckého typu receptivního – četba, návštěvy divadel, kin, poslech rádia, magnetofonu atp.</p> <p>e) aktivity kulturně racionální – dobrovolné vzdělávání, sledování masmédií, luštění křížovek atp.</p> <p>f) aktivity společensko-formální – výkon veřejných funkcí, schůze, práce ve společenských a politických organizací</p> <p>g) aktivity společensko-neformální – rodinné aj, návštěvy, návštěvy kavárny</p> <p>h) hry, podívaná, sběratelství – sportovní diváctví, společenské hry</p> <p>i) pasivní odpočinek – sedění, polehávání, spánek (mimo hlavní), kouření, popíjení kávy atp.</p>
--	---

Tabulka č. 1 – Rozdělení volnočasových aktivit (Zdroj: Slepíčková, 2005)

V tabulce je tedy možné vidět spojení volného času, pracovní a mimopracovní doby. Autorka uvádí, co každá část nezbytně obsahuje a přikládá možné dělení volnočasových aktivit. Zde můžeme vidět jisté spojitosti s Duffkovou a kol. (2008).

Na následujících řádcích popíši každou jednotlivou skupinu aktivit od výše zmíněných autorů. S těmito kategoriemi budu také pracovat ve své empirické části výzkumu. Navíc jsou jednotlivé aktivity propojeny s funkcemi volného času a lze je na nich velmi dobře aplikovat.

Duffková a kol. (2008) uvádí, že kulturní aktivity lze rozdělit na receptivní a perceptivní, tedy na ty, kdy člověk vstřebává určité hodnoty nebo je sám tvoří. Tohle dělení od Hofbauera (2004), jsem již uváděla výše a lze tedy spatřit drobný rozpor v rámci dvou různých knih. Autoři uvádí, že do první skupiny patří například sledování televize, návštěva kina nebo koncertu. Do druhé skupiny řadí výrobu dekorací nebo malování.

Společenské volnočasové aktivity mají za úkol navazovat a upevňovat mezilidské vztahy. Lze sem zařadit třeba setkávání v kavárně nebo baru, návštěva plesů a tanečních zábav nebo vzájemné návštěvy v domácnostech. (Duffková a kol., 2008) Vidíme tedy, že zde hraje roli především socializační funkce volného času.

Další velkou skupinovou volnočasových aktivit jsou vzdělávací aktivity. Tuto skupinu lze spojit s funkcí seberealizační nebo enkulturační. A lze uvést, že se těžko oddělují od kulturních aktivit, ale nutné je řadit zvlášť, protože neustále nabývají na významu. Aktivity týkající se vzdělávání lze vidět v několika formách – jedná se o individuální vzdělávání, kdy člověk přijímá informace skrze četbu literatury nebo vyhledávání informací na internetu. Dále vzdělávací aktivity vidíme jako návštěvu kroužků nebo přednášek informativního charakteru. Na tuto kategorii také velmi výrazně působí rozvoj technologií a rozvoj komunikačních sociálních sítí. Což velmi výrazně ovlivňuje způsob trávení volného času. (Duffková kol., 2008)

Slepičková (2005) dále popisuje, že například sportovní aktivity mohou být dvojího typu a aplikuje zde již výše uvedené rozlišení na aktivní a pasivní. Do kategorie aktivního sportování řadí přímou činnost, kdy se člověk fyzicky zapojí do sportování. Na druhé straně existuje i pasivní zájem o sport, kdy člověk například čte sportovní noviny nebo sleduje sportovní utkání.

Sportovní aktivity jsou specifickým tématem ve spojitosti s volným časem a pracovní dobou. Lidé řeší problém nedostatku volného času, a s tím souvisí problém, kdy lidé nemají možnost vyhranit si čas na větší sportovní aktivitu. Dále dle Slepičkové (2005) si více času na sportování udělají lidé s vyšším vzděláním než ti, kteří mají volného času více. Dle autorky je to spíše problematika spojená s neschopností si správně umět zorganizovat a rozložit čas, který člověk pro sebe má. Sportovní aktivity se dále dělí na základě motivace, například na: „*fitness sport, dominantní sport, rizikový sport nebo na rekreační sport*“ (Slepičková, 2005, s. 32).

Pokud bychom se vrátili k funkcím volného času od několika autorů, lze pozorovat propojenost se sportovními aktivitami. Jedná se o funkce terapeutickou, rekreační nebo zdravotně hygienickou. Právě sem lze zařadit sportovní aktivity. „*Volný čas poskytuje prostor pro naplnění lidských potřeb. Mezi základní patří nutnost odpočinout si, zregenerovat své fyzické a psychické síly, zrekreovat se*“ (Slepičková, 2005, s.21).

Zvláštní kategorií ve sportovních volnočasových aktivitách je právě tzv. pohybová rekreace. Sem lze zařadit aktivity probíhající ve volném časem které ale není možné definovat jako sport. Jedná se například o procházky, zahradničení nebo myslivost. (Slepičková, 2005) Tyto činnosti lze spatřit také ve výše uvedené tabulce.

Z původního výčtu různých kategorií jsem uvedla ty nejobsáhlejší kategorie. Dále však můžeme kromě veřejných a cestovatelských aktivitách, mluvit o tzv. koníčcích neboli hobby. Ačkoliv se v českém názvosloví s tímto pojmem setkáváme v souvislosti se všemi zájmy u

jedince, tak tato kategorie přináší označení především pro činnosti spojené s manuálním provedením. Patřit sem může třeba včelařství, vyšívání atd. Poslední specifickou skupinou jsou tzv. hry. Zde lze tento pojem chápat spíše ve významu k počítačovým a virtuálním hrám, které se řadí ke skupině rozvíjejících se volnočasových aktivit (Duffková a kol., 2008).

2.2 Možnosti trávení volného času ve městě Olomouc

Pro účel svého výzkumu jsem také provedla zmapování možností, jak lze trávit volný čas ve městě Olomouc. Vzhledem k tomu, že jsem svůj výzkum zaměřila na volnočasové aktivity dospělých jedinců, zaměřila jsem se především na tyto možnosti, instituce a organizace. Vzhledem k tomu, že v rámci města najdeme velké množství způsobů, jak mohou dospělí jedinci trávit svůj volný čas, popíšu vybrané instituce.

DDM Olomouc – Dům dětí a mládeže v Olomouci nabízí pod svou hlavičkou také několik aktivit pro dospělé jedince. Každé úterý pořádá „*Cvičení pro zdraví a pohodu*“, které je určeno ženám ve věku 18-99 let, kde se věnují cvičení, józe nebo třeba relaxačním technikám. V pondělí to bývá kroužek „*Fit s úsměvem – cvičení pro ženy*“. Dále mohou dospělí jedince navštěvovat každý čtvrtek kroužek „*Deskové hry*“, který je zaměřen na rozvoj logického myšlení a paměti. Pro kreativní jedince pak DDM nabízí kroužek „*Dopolední keramické a výtvarné dílny*“, kde se jedinci naučí základní techniky točení hrnčířského kruhu nebo základům kresby, či grafice. Můžeme zde najít také kroužek „*Hraní na kytaru*“ nebo „*Tvůrčí fotografie*“, dále pak z pohybových aktivit „*Jumping*“ nebo taneční kroužek „*Tarantela*“ (Dům dětí a mládeže – KROUŽKY, 2019).

TJ Sokol Olomouc – další velkou volnočasovou institucí je olomoucký Sokol, který nabízí sportovní oddíly „*Trampolíny*“, kde se provádí gymnastické skoky a různé prvky. Dále pak oddíl „*Řecko-římský zápas*“, kde se bojové umění skloubí se sportovní aktivitou. V prostorách olomoucké sokolovny najdeme také posilovnu, kterou může navštěvovat veřejnost (Sokol Olomouc – Sportovní oddíly, 2024).

Akademik Sport Centrum UPOL – sportovní centrum pod hlavičkou Univerzity Palackého v Olomouci také nabízí velkou škálu volnočasových aktivit, které mohou využívat jak studenti nebo zaměstnanci univerzity, tak také široká veřejnost. Do nabízených kurzů lze zařadit například: *ranní jóga, kruhový trénink, pilates nebo třeba lukostřelba, basketbal nebo kangoo jumping*. Pod tímto centrem mohou lidé využívat také saunu nebo posilovnu. (Hýbejte se a bavte s univerzitním sportovním centrem, 2024)

Plavecký stadion Olomouc – v prostorech plaveckého bazénu mohou návštěvníci využívat jednak velký plavecký bazén, saunu, parní komoru nebo Whirlpool vířivka. Probíhá zde také pravidelný „*Kurz kondičního plavání pro dospělé*“, který je zaměřen na zlepšení fyzické kondice a zlepšení plaveckých technik (Kondiční plavání pro dospělé, 2024).

Omega centrum Olomouc – Tohle centrum zdraví a sportu nabízí velké možnosti aktivit, které si návštěvníci mohou vybrat jako náplň svého volného času. Je zde nabídka sportovních aktivit jako jsou skupinové lekce, kde mohou lidé navštívit například „*jógu*“ nebo „*kruhový, funkční trénink*“. Dále jsou zde možnosti využití posilovny. Toto centrum nabízí také wellness část a masáže, které slouží k relaxaci. Je zde také kavárna nebo například kadeřnictví (OMEGA centrum zdraví a sportu, 2024).

ART Rubikon Olomouc – tohle umělecko-vzdělávací centrum se zaměřuje na umění a rozvoj technologických a řemeslných oborů a uskutečňuje edukační workshopy pro všechny věkové skupiny. Mezi pořádané kurzy lze zařadit například „*Angličtinu pro mírně pokročilé – dospělí*“, „*Španělštinu pro začátečníky – dospělí*“, „*Harmonizující jóga pro dospělé*“ nebo „*Ranní jóga pro dospělé*“. Mezi workshopy lze zmínit například „*Zážitkové malování*“ (Kurzy a kroužky, 2024).

3. Pracovněprávní problematika

Po definování základních pojmů a uvedení jejich vzájemné propojenosti, je nutné se na pracovní dobu podívat také z hlediska legislativy, tedy jak je ukotvená v zákonech a jak jí lze upravovat, či jaké pracovní úvazky uzavřít.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, uvádí, že pracovní doba je „*doba, v níž je zaměstnanec povinen vykonávat pro zaměstnavatele práci, a doba, v níž je zaměstnanec na pracovišti připraven k výkonu práce podle pokynů zaměstnavatele*“ (Zákon č. 262/2006 Sb., 2024)

Proti pracovní době je vymezen také odpočinek, jakožto doba, která není naplněna pracovními úkony. Na ten má zaměstnanec nárok po 6 hodinách nepřetržité práce. V tomto čase by se měl zaměstnanec věnovat jídlu a oddechu od pracovního vytížení. V této problematice bych ráda uvedla, že tato doba se nezapočítává do pracovní doby, ale je to tzv. „volný čas zaměstnance“. Dále jsou zákonem také stanoveny limity pro odpočinek mezi jednotlivými směnami, nejméně je to 11 hodin odpočinku (Pracovní doba a doba odpočinku, c2024).

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, dále také stanovuje směnné rozvržení pracovní doby, který má svá specifika. Patří sem dvousměnný pracovní režim, který obsahuje dvě po sobě jdoucí směny v rámci 24 hodin. Dále potom vícesměnný provoz, kde se jedná o tři směny v rámci 24 hodin; nepřetržitý pracovní režim nebo nepřetržitý provoz, kdy je pracovní doba rozložena do 24 hodin denně a 7 dní v týdnu (Zákon č. 262/2006 Sb., 2024).

Týdenní pracovní dobu lze rozložit do 40 hodin týdně. Při dvousměnném pracovním režimu je to 38,75 týdně a můžeme tedy rozlišovat několik typů pracovních úvazků., které lze mezi zaměstnance a zaměstnavatelem uzavřít.

V první řadě hovoříme o tzv. „pracovním poměru“. Tento pracovní vztah vzniká podepsání pracovní smlouvy, která musí obsahovat jasná kritéria definovaná Zákoníkem práce. V tomto poměru se jedná o odpracování 40 hodin týdně, pokud tomu není stanoveno jinak (Zákon č. 262/2006 Sb., 2024). Tento typ úvazku má také svá další ustanovení, která jej upravují a jedná se například o povinnosti vyplývající z pracovní smlouvy, nárok na dovolenou, délka zkušební doby, délka výpovědní lhůty nebo třeba způsob rozvázání tohoto pracovního (Zákon č. 262/2006 Sb., 2024).

Druhým typem jsou „dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr“ a v tomto směru lze hovořit o tzv. dohodách, u kterých lze rozlišit dva druhy. Tyto typy smluv užívají

především lidé, kteří si ke svému pracovnímu poměru, studiu, důchodu nebo mateřské dovolené pomáhají vydělat peníze. (Druhy pracovních poměrů a práce konaná mimo pracovní poměr, ©2024).

Prvním druhem tohoto úvazku je tzv. „dohoda o provedení práce“ (DPP). Zde je jasně definováno, že počet odpracovaných hodin nesmí být více než 300 hodin za jeden kalendářní rok u jednoho zaměstnavatele. Druhým typem je „dohoda i pracovní činnosti“, kdy rozsah práce nesmí přesáhnout polovinu týdenní pracovní doby (Zákon č. 262/2006 Sb., 2024)

Ve svém výzkumu se zabývám také rozložením pracovní doby pracovníků gastronomických zařízení. V empirické části pak pracuji s možnostmi: „krátký/dlouhý týden“; osmihodinové směny a nepravidelné rozložení směn na základě preferencí. Tyto pojmy na následujících řádcích vysvětluji.

Na směny typu „krátký/dlouhý“ týden narazíme právě nejčastěji v gastronomii. Jedná se o směnný provoz, a to tak, že zaměstnanec pracuje vždy jeden týden 5 dnů z celkových sedmi a v druhém týdnu jen 2 dny z celkových 7 dní. Celkem to tedy vychází, že zaměstnanec odpracuje 15 dnů v měsíci a zbytek dnů má „volno“. Často se tohle rozložení směn používá tak, že v krátkém týdnu se pracuje ve středu a ve čtvrtek, a v dlouhém týdnu zase v pondělí, úterý, pátek, sobotu a v neděli. Z tohoto režimu tedy vychází, že každý druhý víkend má zaměstnanec volný (Konec krátkého a dlouhého týdne? 2024).

Druhým typem jsou tzv. osmihodinové směny. Tyto směny brány jsou pravidelně rozloženy do týdenní pracovní doby 40 hodin při plném úvazku. Pracovní doba je v tomto znění pro účel mého výzkumu chápána, jako práce ve dnech od pondělí do pátku, kdy součet hodin je 40. Směny však mohou být dále rozvrženo jinak, dle časových možností provozu daného gastronomického zařízení.

Nepravidelné rozložení směn je pak typem rozdělení směn, které je také vymezeno Zákonem č. 262/2006 Sb, zákoníkem práce, který uvádí, že nepravidelné rozložení pracovní doby spočívá v tom, že sjednaná týdenní pracovní doba, zkrácená týdenní pracovní doba nebo kratší pracovní doba je rozložena nerovnoměrně do jednotlivých týdnů. Což v praxi znamená, že zaměstnanec může v rámci jednoho týdne odpracovat více hodin, než má sjednáno. V dalším týdnu tyto hodiny potom „čerpá“ jako dobu, kdy je doma a není v práci (VIII.3.2 Nerovnoměrné rozvržení pracovní doby, 2024).

Dále lze v rámci pracovněprávní problematiky řešit tzv. zaměstnanecké benefity, které lze označit za peněžní nebo nepeněžní příspěvky k jejich sjednané mzdě, respektive nad rámec mzdy. V obecném hledisku najdeme mnoho typů benefitů, které zaměstnavatelé svým zaměstnancům nabízejí. Tento fakt může značným způsobem ovlivnit motivaci k práci a také se podepisuje na nárůstu spokojenosti a lepším vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem (Macháček, 2021). Do zaměstnaneckých benefitů patří několik skupin plnění, které lze rozdělit na:

- *„zdravotní benefity,*
- *důchodové benefity,*
- *benefity poskytované na pracovišti*
- *benefity zaměřené na využití pracovního volna*
- *benefity směřující ke vzdělání*
- *platové a finanční benefity*
- *benefity směřující k vybavení zaměstnance“* (Mácháček, 2021, s.18).

Velkým záměrem k poskytování zaměstnaneckých benefitů je rovnováha mezi prací a osobním životem každého pracovníka, kdy lze hovořit o tzv. fenoménu „*work-life balance*“. Tento jev přináší do mnoha organizací řadu opatření ve formě zaměstnaneckých benefitů. Organizace mohou nabízet příspěvky na kulturu nebo sport, organizování rodinných výletů a rodinných dnů nebo třeba dětské tábory (Kociánová, 2010).

S touto tezí pracuje také Macháček (2021), který uvádí, že, velká část organizací se snaží cílit právě na volnočasové aktivity zaměstnanců, a to ve formě poskytování podpory v oblastech jako je relaxace, sport nebo zdraví. Dále sem lze zařadit i oblast kulturního a společenského života, kdy zaměstnavatelé mohou nabízet například výhodné vstupenky na kulturní a společenské akce (Macháček, 2021).

Zaměstnanecké benefity lze potom poskytovat dvěma způsoby – fixním a flexibilním. Jak už z názvu vypovídá, u první kategorie lze hovořit o tzv. „poukázkovém systému“, kdy jsou předem stanoveny benefity, které může zaměstnanec využít. Jedná se například o stravenky, vstupenky na akce, příspěvky na odpočinek atd. U druhé kategorie je stanoven balíček benefitů a limit jejich čerpání. Zde si zaměstnanec vybírá, které benefity využije a které nikoliv (Macháček, 2021).

Velmi častým zaměstnaneckým benefitem, který mohou zaměstnanci ve své práci čerpat, je tzv. Multisport karta. Jedná se o benefit, který pomáhá zlepšovat náplň volného času zaměstnanců, protože přináší možnosti denního zlevněného vstupného do partnerských zařízeních. Většinou se jedná například o volné vstupy na plavecké bazény, na zdravotní cvičení do posilovny a na různé tréninky. Tuto kartu, ale mohou využít také třeba maminka na různá cvičení se svými dětmi. Dále pak v katalogu aktivit najdeme také sezónní aktivity, cvičení pro těhotné nebo například vstupy na lezeckou stěnu (Aktivity a místa, MultiSport, 2023).

4. Definice gastronomických zařízení

Na úvod této kapitoly uvádím obecný pohled na gastronomii a s ní spojené pojmy a definice. Ačkoliv mým hlavním předmětem výzkumu jsou zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických zařízení, a nikoliv gastronomická zařízení samotná, považuji za nezbytné uvést definici těchto míst. Uvádím různé pohledy na ně a také charakterizuji jednotlivé typy těchto podniků pro lepší porozumění vzhledem k empirické části. Jelikož všechny tyto aspekty mohou dotvářet celkový kontext mého výzkumu a mohou pomoci pochopit tak například způsob trávení času u mých respondentů.

Do gastronomických můžeme zařadit: kavárenské zařízení, restaurační zařízení, hospodské zařízení, bar, cukrárnu. Také s těmito kategoriemi jsem pracovala ve své empirické části.

Kavárenské zařízení (zkráceně „kavárnu“) je možné definovat hned z několika pohledů. Já jsem si pro účel své diplomové práce vybrala hledisko legislativní a umělecké. Druhému směru se budu věnovat pouze krátce, protože prostor kavárny pro mě není hlavním předmětem výzkumu. Při psaní mé diplomové práce mě však zaujala definice Kroutvora (1998), který říká, že: *„Co je kavárna, čím je – snad zastavárnou času. Kavárna je součástí každodenního života, nicméně řídí se i vlastními zákony. V kavárně je možné posadit se u šálku kávy a nechat čas běžet kolem. Jsme mimo čas, a přece čas neztrácíme, i když jen tak lelkujeme. Kavárna je zastavárnou i útočištěm, kde se zničehonic rodí všelijaké myšlenky. Vůně kávy, ale také, ale také prostředí, lidé, atmosféra podniku dělají pravé zázraky.“* A ačkoliv mě osobně přijde tato definice spíše bohémského rázu, každý si s v ní může víceméně najít svůj způsob, jak na kavárnu nahlížet. Autor je zde také zmiňuje – ačkoliv do této skupiny určitě řadí také lidi, jakožto zákazníky. Každopádně celý tato definice dokresluje pohled na to, jak kavárnu, jako místo, lze vnímat.

Obecná definice a definice legislativní jsou již více strohé. Oriška (2010) řadí kavárnu do kategorie stravovacích zařízení a hovoří o ní jako o: *„obslužném hostinském zařízení se zaměřením hlavně na prodej teplých nápojů, cukrářských výrobků, studené kuchyně a podle místních podmínek i teplých pokrmů“*. Dále také řeší funkci kavárny, které záleží vždy na jejím typu.

Salač (1996) uvádí několik typů kaváren. Jmenuje zde kavárny denního typu, kde najdeme například pohodlné sedačky pro hosty, kteří se rozhodli zde trávit dlouhý čas. Do této kategorie řadíme také tzv. ranní kavárny, kde se nabízí především snídaně. Další kategorií jsou

kavárny s odpoledním programem, ve kterých se lze setkat například s koncerty živé hudby. A v poslední řadě autor představuje kavárnu s hernami – zde se zákazníci věnují především hraní her.

Dalším gastronomickým zařízením, které autor popisuje jsou restaurace. Tato zařízení tvoří základní veřejnou síť stravování pro, než je typická otevírací doba od dopoledne do večerních hodin (Salač, 1996). Také je lze definovat jako: „*hostinské zařízení zajišťující obsluhým způsobem stravovací služby se širokým sortimentem pokrmů základního stravování*“ (Kategorizace hostinských zařízení, ©2009).

Dalším jmenovanou kategorií jsou tzv. hospodská zařízení (zkráceně „hospoda“). U těchto podniků je obtížné uvádět jakoukoliv definici, protože se často prolínají právě s restauracemi. Pokud se však podíváme na to, jaké jsou teoretická východiska pro definici „tzv. hospody“, můžeme tento typ zařízení definovat jako místo méně noblesní, než je restaurace, místo s drobným občerstvením, kde se čepuje pivo a kde lze najít uvolněnější atmosféru (Vinopal, 2005). Ačkoliv je toto zařízení těžko obtížné přesně definovat a pod jeho názvem si lze představit více míst, zařadila jsem jej do svého výzkumu, především z toho důvodu, že má v naší společnosti nezastupitelné místo. Tohle tvrzení popisuje také Vinopal (2005, s.1), který říká, že: „*Takovéto zařízení je v očích veřejnosti jakousi kulturní památkou, s níž jsou obyvatelé českých zemí z mnoha důvodů historicky spjati a kterou považují za své rodinné stříbro.*“

Abychom však mohli ve výzkumné části pracovat s oběma pojmy, je potřeba najít množnost, jak tyto dvě zařízení rozlišit. Pro definování „hospody“ musíme zajít až do historických kořenů českého pohostinství, které sahá až do období středověku. Vinopal (2005) hovoří o tzv. mázhauzech, které lze považovat, zda prvotní předchůdce dnešních hospod. Největší rozmach pak u těchto zařízení vidíme v době národního obrození, kdy hospody sloužily jako místo pro šíření a rozvoj vlastenecké ideologie. V 19. století sehrály hospody roly především v rámci budování spolkového života v rámci komunity. Ovšem postupem času, hospody ztratily na své slávě a staly se spíše místem jakéhosi „studu“, kvůli velké spojitosti s nadměrným užíváním alkoholu, hospodských šarvátek atd. V dnešní době pak hospoda slouží jako místo, ve kterém se lidé schází se svými kamarády a kde se podává velké množství různých nápojů a také drobné občerstvení (Vinopal, 2005).

Lze tedy říci, že oba pojmy lze používat pro obdobný typ zařízení. Pro účel svého výzkumu jsem však tyto dva druhy zařízení oddělila, a to z toho důvodu, že i v názvech zařízeních, kde jsem plánovala realizovat výzkum, jsou tyto pojmy odlišovány.

Dalšími gastronomickými zařízeními, se kterými pracuji ve svém výzkumu jsou „bar“ a „cukrárna“. První z nich lze definovat jako: *„kategorii hostinských provozoven je dominantní prodej nápojů s možností různých forem společenské zábavy. je možno též prodávat výrobky studené kuchyně, cukrářské výrobky, podle místních podmínek teplé pokrmy, zejména minutkové charakteru“* (Kategorizace hostinských zařízení, 2009). Cukrárnu pak definuje Akademický slovník současné češtiny (2012–2024) jako provozovnu, ve které máme možnost si zakoupit cukrářské výrobky, spojený s možností posezení a také výrobnou cukrářských výrobků.

Pokud bychom se na výše zmínění zařízení podívali z hlediska legislativního, lze také hovořit o několika druzích toho, jak lze podniky rozdělit. Všechny typy zařízení lze definovat z pohledu živnostenského zákona, liší se pouze tím, že soukromé podniky mají například pouze jednu pobočku a jejich značka je „neprodejná“. Kdežto u franšízových podniků je tomu naopak. Zařízení fungují jako řetězce a najdeme je na více místech, jednak například v rámci města, tak i kraje, či celého státu.

Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, uvádí o gastronomickém zařízení že: *„Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem (Zákon č. 455/1991 Sb., 2024).*

Franšízové podniky spadají do takzvaného „franchisingu“, kdy se jedná o: *„regionální pobočku nějaké firmy, kde franchisant prodává výrobky dané firmy ve svém obchodě, který vypadá stejně jako jiné pobočky dané firmy“* (Vše, co potřebujete vědět o franchisingu, c2023).

Celý tento koncept je založen na tom, že majitel má povolení na prodej produktů určité značky, tím, že si koupí licenci a podepisuje smlouvu od původní firmy (Vše, co potřebujete vědět o franchisingu, c2023).

Oba typy zařízení se ještě dají rozdělit podle právní normy. Jedná se tedy o rozdělení na tzv. živnostenské podnikání nebo obchodní korporaci. Do druhé skupiny patří společnosti osobní nebo společnosti s ručením omezeným či akciová společnost (Podnikání kavárna: jakou zvolit právní formu, 2023).

Tyto informace uvádím z důvodu rozšíření pohledu na celou problematiku a také jaké možnosti dalšího výzkumu, kdy by bylo možné zkoumat jednotlivé typy podniků, na základě legislativy, spíše odděleně a provádět jejich komparaci

Empirická část

Tato část mé práce představuje například zhodnocení zkoumané problematiky, kde uvádím několik výzkumů, jejichž výsledky pak budou porovnávány ve shrnutí této práce. Dále je zde také uvedena metodologie práce, tedy výzkumný vzorek, metoda a způsob získávání dat. V neposlední řadě tato část práce obsahuje přednesení samotného výzkumu a také prezentaci výsledků.

5. Zhodnocení současného stavu zkoumané problematiky

Tato kapitola poukazuje na zhodnocení současného stavu na poli problematiky, kterou se má diplomová práce zabývat. Při zpracování přehledové studie ve zkoumané problematice, jsem nenašla žádnou práci, která by se přímo zabývala stejným tématem, jako je tomu u mé diplomové práce. Tímto se moje práce může stát originální, protože volnočasovým aktivitám zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků se doposud nikdo nevěnoval. Na druhou stranu najdeme mnoho výzkumníků, kteří se zabývali obdobnou problematikou, tedy volnočasovými aktivitami u dospělých jedinců. Pro lepší specifikaci, je nutné pole zkoumání ohraničit na problematiku, volnočasových aktivit skupiny zaměstnanců.

Na úvod zařazuji průzkum „*Očekávání zaměstnanců v gastronomii*“, který provedla M. Kadlecová v roce 2023. Tohle šetření se zabývalo tím, jaká jsou očekávání od zaměstnavatele u lidí, kteří pracují v gastronomických zařízeních. Výzkumu se zúčastnilo celkem 219 respondentů, z toho bylo 124 žen a 95 mužů. Kadlecová (2023) došla k závěrům, že pro zaměstnance a zaměstnankyně gastronomických zařízení je nejdůležitější pracovní kolektiv (81,74 %); finanční odměna (74,43 %) a také jistota a stabilita zaměstnání (65,16 %). Dále pak také zjistila, že lidé z gastronomických zařízení nejvíce preferují směny na „krátký/dlouhý“ týden (55,25 %) nebo ranní směny (42,92 %). Dále se v šetření autorka zabývala, co zaměstnance a zaměstnankyně v práci nejvíce odrazuje, podle čeho si hledají své nové zaměstnání a zda jsou ochotni se za práci přestěhovat.

Jak jsem již uvedla na začátku této kapitoly, tak tématu volného času u lidí pracujících v gastronomii se na české půdě moc autorů nevěnuje. Zaměřila jsem se tedy na rešerši výzkumů volnočasových aktivit u jednotlivých skupin zaměstnanců.

V první řadě uvádím výzkum autorky Suchomelové, která zkoumala „*Volnočasové aktivity zaměstnanců na železnici*“. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo: „*analyzovat možnosti čerpání volnočasových aktivit zaměstnanci společnosti České dráhy a.s.*“ (Suchomelová, 2021, s. 60). Autorka došla k závěrům, že aktuální systém možností čerpání volnočasových aktivit pro zaměstnance je nevyhovující a aktivity nejsou vhodně zaměřené. Dále autorka prováděla analýzu interních dokumentů společnosti České Dráhy a.s, kde uvádí možnosti čerpání Kondičních pobytů, které jsou pro zaměstnance ceněnou a využívanou aktivitou. V závěru také analyzuje trávení volného času zaměstnanců společnosti České Dráhy a.s, kdy uvádí, že tito lidé využívají příspěvek na individuální rekreaci a lázeňské pobyty. Také je zde ve velké oblibě sportování, které je sdružování pod sdružení Železniční sport. Dále také zaměstnanci vyhledávají kulturní vyžití pod organizací FISIAC. (Suchomelová, 2021).

Dalším výzkumem, který se zabýval volnočasovými aktivitami vybrané skupiny „zaměstnanců“, je výzkum „*Volnočasové aktivity příslušníků Armády České republiky*“. Zde Šípek (2020, s. 3) uvádí, že: „*Hlavním cílem výzkumného šetření je analyzovat volnočasové aktivity vojáků AČR a způsob trávení volného času vojáky AČR.*“ Podobně jako předchozí autorka rozebírá možnosti zaměstnaneckých benefitů ve formě čerpání příspěvků na volnočasové aktivity nebo také možnosti, jak tráví vojáci svůj volný čas. Dochází k výsledkům, že volný čas je tráven především aktivně a že 99,5 % se věnuje volnočasovým aktivitám. Dále pak také to, že příslušníkům Armády České republiky vyhovuje program preventivních rehabilitací. (Šípek, 2020, s. 70).

Autorka Holinková (2024) se zabývala „*volným časem u začínajících učitelů na ZŠ*“. I tento výzkum měl za cíl provést analýzu volného času a volnočasových aktivit u této skupiny zaměstnanců. Dále si autorka jako cíl dala: „*Zjistit množství volného času které mají začínající učitelé k dispozici*“ (Holinková, 2024, s. 48). Z výsledků je patrné, že začínající učitelé mají volnočasové aktivity jako způsob odreagování a kompenzace, kdy se zaměřují především na psychický odpočinek, pobyt venku nebo sportovní a společenské aktivity. Co se týče množství volného času, tak autorka uvádí, že začínající učitelé jej mají spíše nedostatek. To je zapříčiněno povinnostmi spojenými s rodinnou nebo s prací. Uvádí také to, že začínající učitelé mají v průměru 2 hodiny volného času denně (Holinková, 2024).

Jak lze tedy vidět, u různých skupin zaměstnanců se může lišit způsob trávení volného času a možnost využívání příspěvků na volnočasové aktivity od jejich zaměstnavatelů.

6. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit, jak tráví svůj volný čas zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických podniků pracujících ve městě Olomouc.

Dále pak byly stanoveny dílčí cíle výzkumu:

1. Zjistit, kolik volného času zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických podniků mají a jaké volnočasové instituce nejvíce navštěvují.
2. Zjistit rozdíly ve způsobu trávení volného času zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků z hlediska pohlaví.

Pro můj výzkum byly stanoveny následující výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Jaké volnočasové instituce a aktivity jsou u zaměstnanců a zaměstnankyň pracujících v gastronomii nejoblíbenější?

Výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou rozdíly v trávení volného času z hlediska pohlaví u zaměstnanců a zaměstnankyň pracujících v gastronomických podnicích?

Výzkumná otázka č. 3: Jak tráví čas zaměstnanci a zaměstnankyně jednotlivých gastronomických zařízení?

Výzkumná otázka č. 4: Jaké jsou výhody a nevýhody osob pracujících v gastronomických podnicích z hlediska volného času?

7. Sběr dat a výzkumný vzorek

K provedení výzkumu můžeme použít několik metod. Já jsem si pro svůj výzkum zvolila kvantitativní metodu, kterou jsem prováděla pomocí dotazníku, který je považován za nejvíce používanou metodu při sběru dat. Podstatou této metody je: „*soubor otázek nebo výroků zkonstruovaných podle kritérií vědecké metodologie, překládaný v písemné formě*“ (Průcha, 2013)

Každý dotazník by měl být rozdělen na tři části. Začíná tzv. úvodní částí, ve které uvádíme název dotazníků, instituci, cíle našeho šetření a také například informaci o tom, že dotazník je zcela anonymní. Ve druhé části již uvádíme konkrétní položky, s cílem získat požadované odpovědi. V poslední části potom děkujeme za vyplnění (Emanovský, 2013). Já jsem si dotazník ve svém výzkumu rozdělila na tři části, kdy první se týkala obecných informací o respondentovi, druhá informací o zaměstnání mých respondentů a respondentek a třetí se věnovala oblasti volného času u mých respondentů a respondentek.

Jak je z této metody sběru patrné, dochází při ní k tzv. dotazování, kdy jsou respondentům kladeny jednotlivé otázky, na které musí odpovědět. Obecně lze otázky označit za tzv. položky, které musíme pečlivě vymyslet, formulovat a sestavit. Vždy vycházíme z výzkumných otázek našeho výzkumu. U dotazníku, lze rozlišovat několik druhů otázek (neboli položek). V první řadě se jedná obsahové položky, pomocí nichž dochází k získávání informací potřebných k naplnění výzkumného záměru. Druhým typem jsou tzv. funkcionální položky, kam patří třeba kontaktní, funkcionálně psychologické nebo kontrolní a filtrační otázky (Chráska, 2007)

Chráska (2007) dále hovoří také o formě požadované odpovědi, kdy položky dělíme na otevřené a uzavřené neboli nestrukturované a strukturované. U první skupiny respondent sám tvoří odpověď, ve druhé skupině otázek si vybírá z připravených odpovědí. Já jsem pro svoje dotazníkové šetření použila obě formy těchto otázek.

Pro správné provedení kvantitativního výzkumu je nezbytné definovat výzkumný soubor. Pro můj výzkum se jedná o zaměstnance a zaměstnankyně gastronomických zařízení. Mluvíme o tzv. základním souboru, kterým: „*jsou všichni lidé, jevy, prvky, věci, situace apod., o kterých chce výzkum získat informace. Jinými slovy jsou to všechny prvky patřící do skupiny, kterou zkoumáme (kterých se výzkumný problém týká). Vše, co zjistíme ve výzkumu, bude platit jen pro tento základní soubor*“ (Hlad'o, 2011). Za základní soubor lze tedy považovat všechny zaměstnance a zaměstnankyně gastronomických zařízení v České republice. Takový počet

respondentů je do mého výzkumu jen těžko uchopitelný, protože by se jednalo o tzv. cenzus. Tímto se zabývá například sčítání lidu (Hlad'o, 2011). Pro účel mého výzkumu jsem výzkumný vzorek vymezila geografickou hranicí, a mými respondenty se stali zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických zařízení v Olomouci.

V situaci, kdy základní soubor vykazuje velké množství respondentů je nutné zvolit tzv. výběrový soubor, který však musí co nejlépe reprezentovat základní soubor, bude tedy jeho jakousi zmenšeninou. Pro můj výzkum jsou to tedy zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických zařízení v Olomouci. Aby byl však výzkumný vzorek reprezentativní, mělo by k jeho zvolení dojít pomocí tzv. náhodného výběru. „*Náhodností je myšleno, že každý prvek ze základního souboru musí mít stejnou šanci dostat se do výběrového souboru, jako jakýkoliv prvek jiný*“ (Hlad'o, 2011).

Pro upřesnění výzkumného vzorku jsem si stanovila věkovou hranici osmnácti let, kterou mí respondenti musí splňovat. Je to z toho důvodu, že svůj výzkum zaměřuji primárně na způsob trávení volného času u dospělých jedinců. Dále jsem však svůj výzkumný vzorek nijak nespécifikovala. To znamená, že jsem do svého vzorku zařadila zaměstnance a zaměstnankyně pracující v jakémkoliv pracovním úvazku, stejně tak studenty (starší osmnácti let) pracující na brigádě. Volbu gastronomických zařízení, kde jsem své respondenty oslovovala jsem vybírala zcela náhodně v rámci města Olomouce.

7.1. Provedení výzkumu

Můj výzkum byl realizován ve městě Olomouc během měsíců březen a duben 2024. Zvolila jsem metodu osobní distribuce svých dotazníků, kdy jsem navštívila celkem 45 gastronomických zařízení a celkově jsem oslovila 413 respondentů v těchto zařízeních. Tuto metodu jsem zvolila z toho důvodu, že osobní kontakt při oslovování může přinést vysokou návratnost, ačkoliv je časově velmi náročný. Dotazníky jsem zaměstnancům a zaměstnankyním předala pomocí letáků, na kterém byly uvedené stručné informace o mém výzkumu a také QR kód s odkazem na vyplnění dotazníku. Na začátku svého výzkumu jsem se rozhodovala, zda dotazníky distribuovat v tištěné nebo elektronické podobě. Zvolila jsem metodu pomocí odkazu, a to z toho důvodu, že z vlastní zkušenosti vím, že při práci v gastronomii často nebývá moc času, a tudíž by k vyplnění papírové formy nemuselo vůbec dojít. Naopak vyplnění pomocí QR kódu na mobilním zařízení je jednodušší a pohodlnější variantou. Když to časové možnosti respondentů dovolily, počkala jsem vždy, až dotazník vyplní, tak abych měla jistotu, že došlo k jeho vyplnění. Z rozdaných 413 dotazníků se vrátilo celkem 264 vyplněných dotazníků, což je 63,9 %.

Po ukončení výzkumu jsem data z dotazníků roztřídila a analyzovala. V první řadě jsem zkontrolovala, zda byly všechny dotazníky správně vyplněné, tak aby mohlo dojít k jejich případnému vyřazení. V mém dotazníku byly použity také tzv. otevřené otázky, které jsem vyhodnocovala pomocí tzv. „kategorizace“ (Chrásková, 2007). Ačkoliv jak Chrásková (2007) uvádí, je tenhle typ zpracování ve velkém počtu respondentů, velmi náročný, tak v mém výzkumu se odpovědi u těchto otázek daly dobře kategorizovat, protože odpovědi se často velmi obdobně opakovaly. Data z výzkumu jsem pak zpracovala pomocí grafického znázornění a tabulek, tak aby bylo možné je prezentovat v empirické části mé diplomové práce.

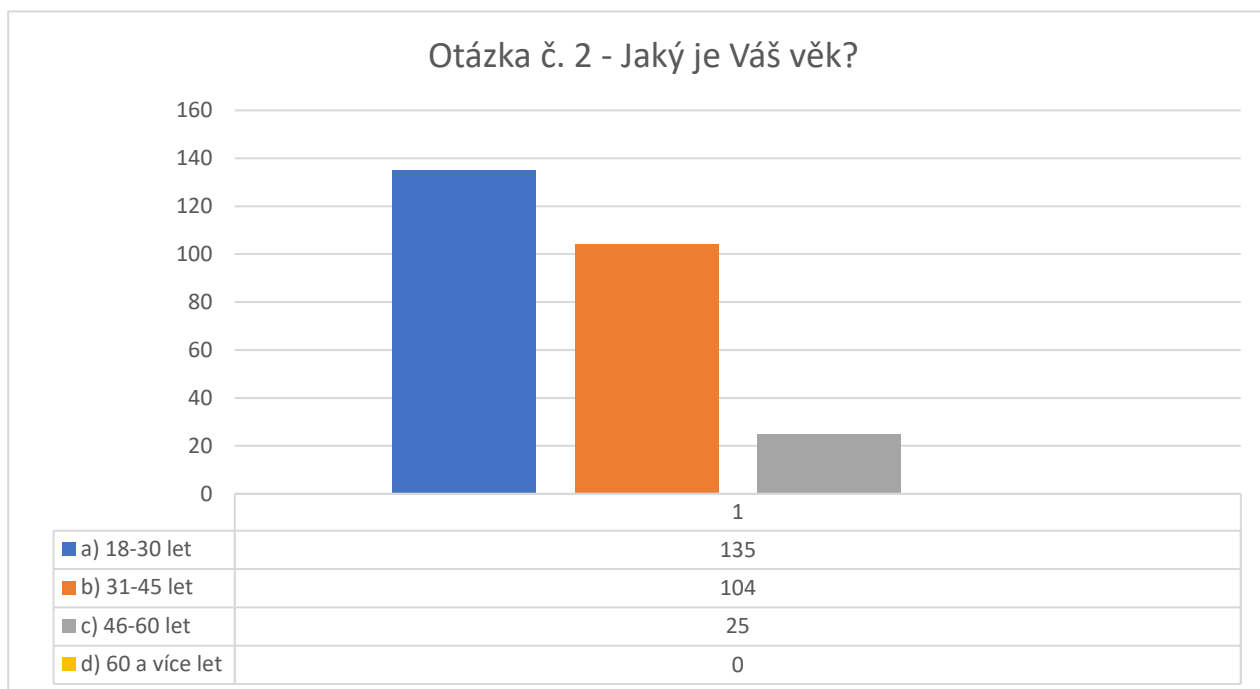
8. Výzkum

V této kapitole uvádím data, která byla získána v mém výzkumu. Data byla zpracována pomocí grafického zobrazení a také pomocí tabulek. Vše bylo prováděno v programech Microsoft Office Word a Microsoft Office Excel.

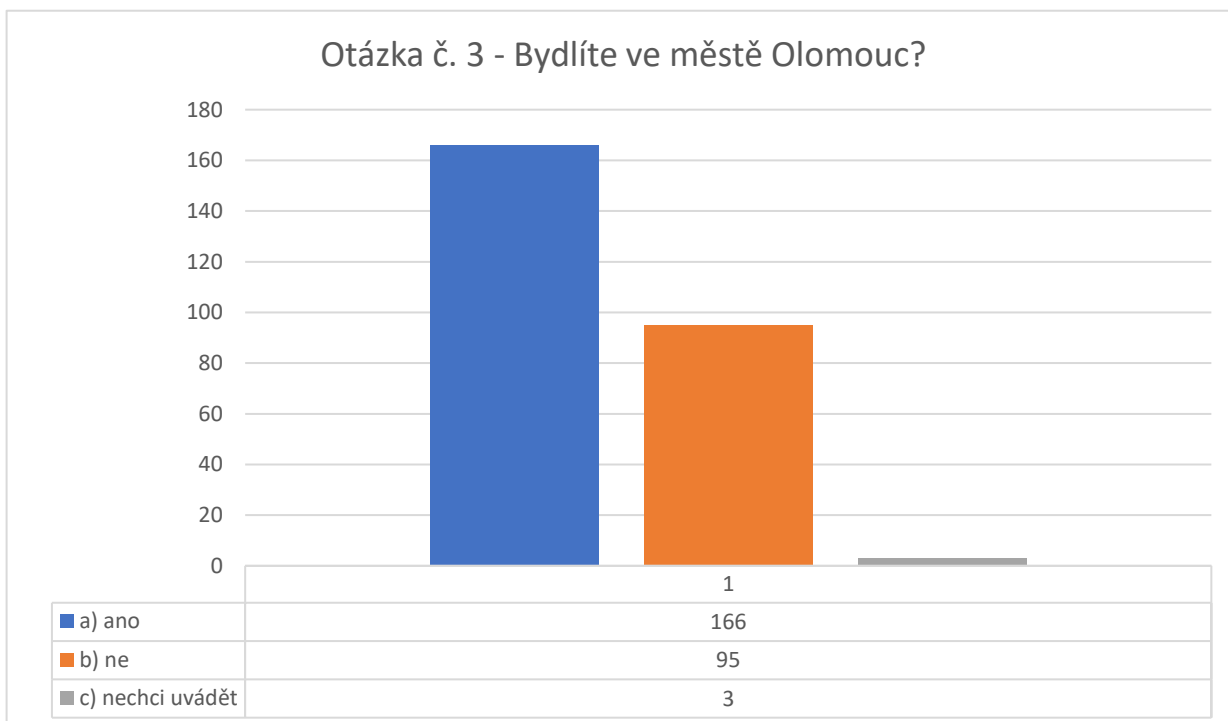
Graf č. 1 – Pohlaví respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Z grafu č. 1 lze vyčíst, že výzkumu se zúčastnilo celkem 264 respondentů. Z toho 159 žen a 105 mužů. V procentuálním zastoupení je to 60,2 % žen a 39,8 % mužů.

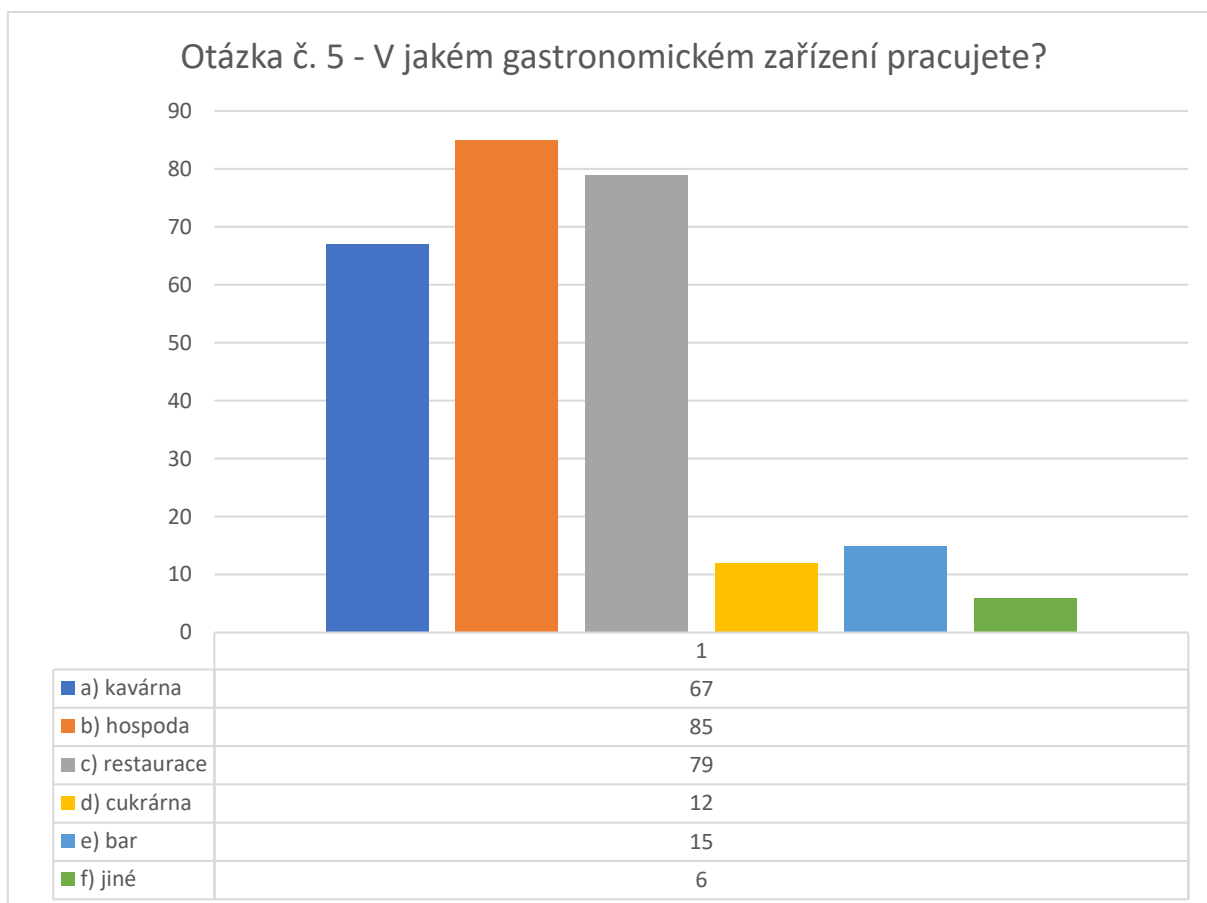
Graf č. 2 – Věk respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Graf č. 2 ukazuje, že nejpočetnější skupinou respondentů jsou lidé ve věku 18–30 let, tedy celkem 51,1 %, dále pak velkou skupinou je věková kategorie 31 – 45 let, která tvoří 39,4 % z celku. Výzkumu se také zúčastnilo 9,5 % respondentů ve věku 46-60 let. Věková skupina 60 a více let zůstala bez zastoupení.

Graf č. 3 – Místo bydliště (Zdroj: vlastní výzkum)

Graf č. 3 uvádí data o tom, zda jsou účastníci mého výzkumu z města Olomouc nebo nikoliv. Velká většina respondentů odpověděli, že bydlí ve městě Olomouc, celkem to bylo 166 lidí, tedy 62,9 %. Naopak ve městě Olomouc nebydlí 95 respondentů, což je celkem 35,9 %. Možnost „nechci odpovídat“ zvolili celkem 3 respondenti – 1,1 %.

Graf č. 4 – Zařazení do gastronomického zařízení (Zdroj: vlastní výzkum)

Graf č. 3 ukazuje počet respondentů pracujících ve vybraných gastronomických zařízeních. Vidíme tedy, že nejvíce je zastoupena hospoda v počtu 85 respondentů, dále pak restaurace s počtem 79 respondentů; v kavárně pracuje 67 respondentů; v baru je zaměstnáno 15 respondentů a 12 pracuje v cukrárně. Na odpověď „jiné“ odpovědělo 6 respondentů. V rámci poslední možnosti odpovědí byly zjištěny odpovědi následující: 2 respondenti pracují v čajovně a 4 respondenti ve vinárně. Vidíme tedy, že u některých kategorií jsou počty respondentů opravdu velmi nízké, což je možné považovat za jakýsi limit výzkumu. Já s těmito daty budu dále pracovat, ale rozhodně si netroufám říci, že data od zaměstnanců a zaměstnankyň vinárny nebo čajovny, lze zobecnit. Spíše mohou sloužit jako podklad pro možnosti dalšího výzkumu

Gastronomické zařízení	Počet resp./zařízení	% z celkového počtu/zařízení
kavárna	67	25,4 %
hospoda	85	32,2 %
Restaurace	79	29,9 %
Cukrárna	12	4,5 %
bar	15	5,7 %
čajovna	2	0,8 %
vinárna	4	1,5 %

Tabulka č. 2 – Počet respondentů v jednotlivých gastronomických zařízeních (Zdroj: vlastní výzkum)

V tabulce č. 1 jsou převedena data z grafu č. 3, kdy lze tedy říci, že v kavárně pracuje celkem 25,4 % respondentů, v hospodě pracuje 32,2 % respondentů, v restauraci to je 29,9 % respondentů. Menší zastoupení pak má cukrárna, ve které pracuje 4,5 % respondentů, dále pak bar, kde pracuje 5,7 % respondentů, a nakonec čajovna s 0,8 % respondentů a vinárna s 1,5 % dotazovaných.

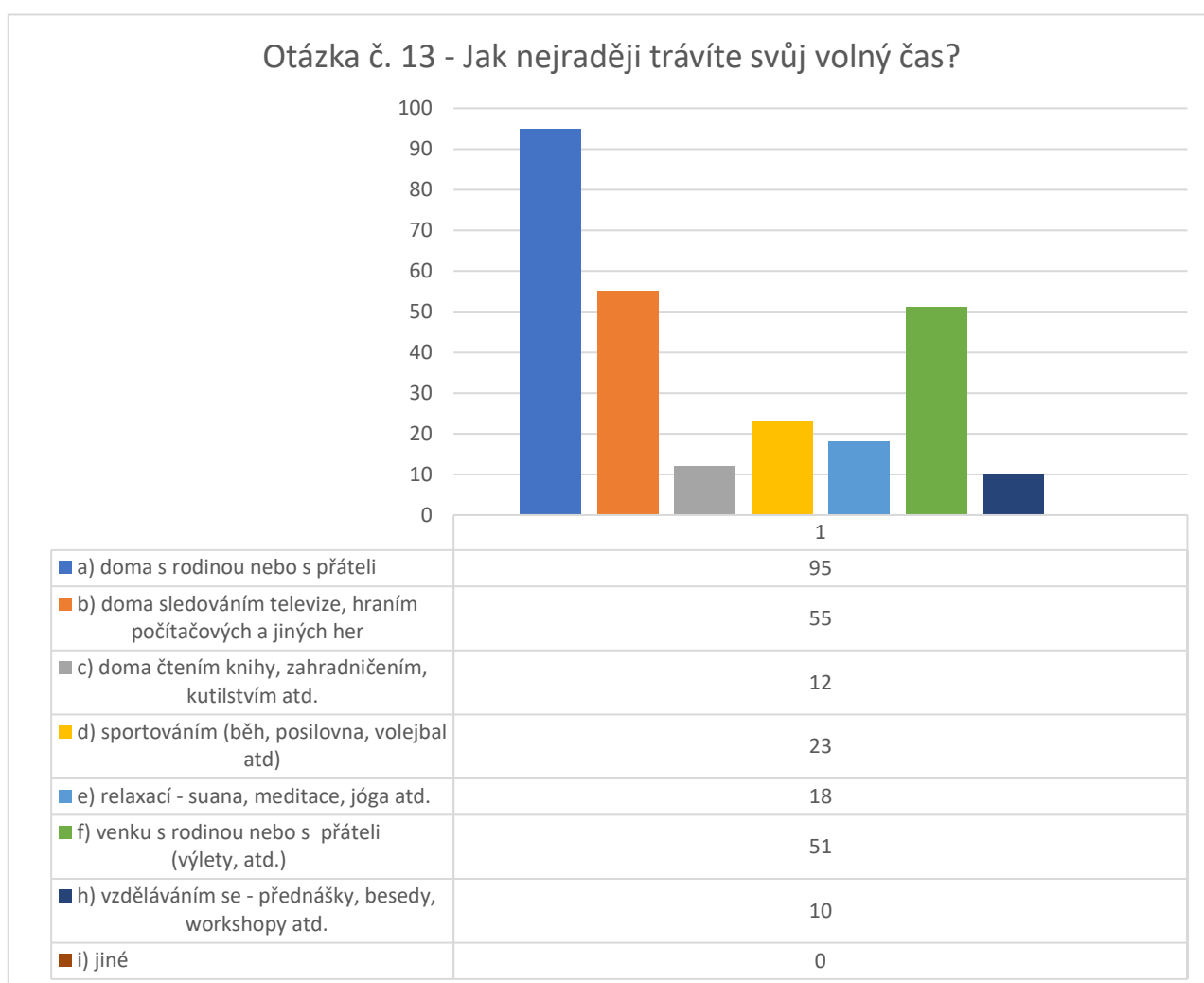
Gastronomické zařízení	Počet resp./zařízení	Muž	Žena	% z celkového počtu/zařízení	% z celkového počtu	% z celkového počtu	% podle zařízení /muž	% podle zařízení /žena
kavárna	67	10	57	25,4 %	3,8 %	21,6 %	14,9 %	85,0 %
hospoda	85	49	36	32,2 %	18,6 %	13,6 %	57,6 %	42,3 %
restaurace	79	33	46	29,9 %	12,5 %	17,4 %	41,7 %	58,2 %
cukrárna	12	2	10	4,5 %	0,8 %	3,8 %	16,6 %	83,3 %
bar	15	10	5	5,7 %	3,8 %	1,9 %	66,6 %	33,3 %
čajovna	2	0	2	0,8 %	0,0 %	0,8 %	0,0 %	100,0 %
vinárna	4	1	3	1,5 %	0,4 %	1,1 %	25,0 %	75,0 %

Tabulka č. 3 - Zastoupení v jednotlivých gastronomických zařízeních podle pohlaví (Zdroj: vlastní výzkum)

Z výše uvedené tabulky č. 2 lze vyčíst, procentuální zastoupení pohlaví v rámci celkového počtu respondentů 264. Tedy, že pracuje 25,4 % z nich v „kavárně“ a z toho je 21,6 % žen a 3,8 % mužů. Dále pak v „hospodě“ pracuje 13,6 % žen a 18,6 % mužů z celkových 32,2 % dotazovaných. V „restauraci“ je zaměstnáno celkem 17,4 % žen a 12,5 % mužů. V „cukrárně“ je to 3,8 % žen a 0,8 % mužů z celkových 4,5 % respondentů. V „baru“ pracuje z celkových 5,7 %, což je celkem 1,9 % žen a 3,8 % mužů. V „čajovně“ je to 0,8 % žen a 0 % mužů. Ve vinárně je zaměstnáno celkem 1,1 % žen a 0,4 % mužů.

Pokud tato data převedeme ještě na procentuální zastoupení pohlaví v rámci jednotlivých celků, tak nám vychází že, v z celkového počtu 67 respondentů pracujících v „kavárně“ je to 57 žen, tedy 85 % a 10 mužů, tedy 14,9 %. V „hospodě“ je to z počtu 85

dotazovaných 36 žen, což je 42,3 % a 49 mužů, tedy 57,6 %. V „restauraci“ je zaměstnáno celkem 79 respondentů, z toho je 46 žen a 33 mužů. Což vychází na 58,2 % žen a 41,7 % mužů. V „cukrárně“ je to potom 12 respondentů, kdy 10 z nich jsou ženy a 2 muži. Převáděno na procentuální část je 83,3 % žen a 16,6 % mužů. V baru jsou z 15 respondentů zastoupeny ženy v počtu 5, tedy 33,3 % procent a muži v počtu 10, tedy 66,6 %. V čajovně pracuje z počtu 2 respondentů celkem 100/ žen a 0 % mužů. Posledním gastronomickým zařízením je vinárna, kde pracují celkem 4 respondenti, z toho 3 ženy, které tvoří 75 % a 1 muž, tedy 25 % respondentů.

Graf. č 5 – Oblíbené volnočasové aktivity (Zdroj: vlastní výzkum)

Graf č. 4 ukazuje, že z celkové počtu 264 respondentů nejvíce lidí tráví svůj volný čas doma s rodinou nebo přáteli, celkem 95 respondentů. Další oblíbenou aktivitou je sledování televize a hraní počítačových nebo jiných her, celkově tak opovědělo 55 respondentů. Velkou významnou aktivitou je také čas trávený venku s rodinou nebo přáteli, celkem 51 odpovědí.

Sportování (běh, posilovna, volejbal atd.) se věnuje 23 respondentů. Relaxaci (sauna, meditace, jóga) se věnuje 18 dotazovaných. 12 respondentů se pak věnuje čtení knih, zahradničení nebo kutilství. Nejméně vybranou aktivitou je vzdělávání se – přednášky, besedy, workshopy atd., kdy tuto odpověď zvolilo 10 respondentů.

Volnočasová aktivita	počet resp.	% z celkového počtu
a) doma s rodinou nebo s přáteli	95	35,9 %
b) doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her	55	20,8 %
c) doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím atd.	12	4,5 %
d) sportováním (běh, posilovna, volejbal atd)	23	8,7 %
e) relaxací – sauna, meditace, jóga atd.	18	6,8 %
f) venku s rodinou nebo s přáteli (výlety, atd.)	51	19,3 %
h) vzděláváním se – přednášky, besedy, workshopy atd.	10	3,8 %
i) jiné	0	0,0 %

Tabulka č. 4 – Procentuální zastoupení volnočasové aktivity (Zdroj: vlastní výzkum)

Výše uvedená tabulka ukazuje procentuální zastoupení jednotlivých volnočasových aktivit. Vidíme tedy, že nejvíce zastoupena je aktivita „doma s rodinou nebo s přáteli“, která tvoří 35,2 %. Dále pak 20,8 % zastává aktivity „doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her“, 20,8 %. Aktivitu „doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím atd.“ zvolilo 4,5 % z celkového počtu. Sportování (běh, posilovna, volejbal“ se věnuje 8,7 % respondentů. Relaxaci (sauna, meditace, jóga) zvolilo 6,8 % z dotazovaných. Čas venku s rodinou nebo s přáteli tráví 19,3 % z dotazovaných. Vzdělávání (přednášky, besedy, workshopy atd) se věnuje 3,8 % respondentů.

Další tabulka ukazuje jednotlivé aktivity podle počtu respondentů vzhledem k jejich gastronomickému zařízení.

Volnočasová aktivita/gastronomické zařízení	kavárna	hosпода	restaurace	cukrárna	bar	čajovna	vinárna
a) doma s rodinou nebo s přáteli	21	33	30	9	2	0	0
b) doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her	10	20	17	1	6	0	1
c) doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím atd.	3	2	4	1	0	1	1
d) sportováním (běh, posilovna, volejbal atd)	2	7	10	0	4	0	0
e) relaxací – sauna, meditace, jóga atd.	9	4	3	1	1	0	0
f) venku s rodinou nebo s přáteli (výlety atd.)	14	18	15	0	2	0	2
h) vzděláváním se – přednášky, besedy, workshopy atd.	8	1	0	0	0	1	0
i) jiné	0	0	0	0	0	0	0
Celkový počet respondentů	67	85	79	12	15	2	4

Tabulka č. 5 – Počet respondentů u jednotlivých gastronomických zařízení k volnočasové aktivitě (Zdroj: vlastní výzkum)

V následující tabulce uvádím procentuální zastoupení jednotlivých aktivit vzhledem k práci v jednotlivých gastronomických zařízeních.

Volnočasová aktivita/gastronomické zařízení	kavárna	hosпода	restaurace	cukrárna	bar	čajovna	vinárna
a) doma s rodinou nebo s přáteli	31,3 %	38,8 %	38,0 %	75,0 %	13,3 %	0 %	0 %
b) doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her	14,9 %	23,5 %	21,5 %	8,3 %	40 %	0 %	25 %
c) doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím atd.	4,5 %	2,4 %	5,1 %	8,3 %	0,0 %	50 %	25 %
d) sportováním (běh, posilovna, volejbal atd)	3,0 %	8,2 %	12,7 %	0 %	26,7 %	0 %	0 %
e) relaxací – sauna, meditace, jóga atd.	13,5 %	4,7 %	3,8 %	8,3 %	6,7 %	0 %	0 %
f) venku s rodinou nebo s přáteli (výlety atd.)	20,9 %	21,2 %	18,9 %	0 %	13,3 %	0 %	50 %
h) vzděláváním se – přednášky, besedy, workshopy atd.	11,9 %	1,2 %	0 %	0 %	0 %	50 %	0 %
i) jiné	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Tabulka č. 6 – Počet respondentů u jednotlivých gastronomických zařízení k volnočasové aktivitě v procentech (Zdroj: vlastní výzkum)

Z tabulky č. 5 lze vyčíst procentuální zastoupení jednotlivých aktivit vzhledem ke gastronomickým podnikům. Tabulka je dle popisu velmi náročná, a proto jsem se rozhodla vybrat z každé kategorie tři nejvíce zastoupené volnočasové aktivity u každého vybraného gastronomického zařízení.

Pro zaměstnance kavárny je tedy nejvíce oblíbená aktivita, kdy jsou lidé „doma s rodinou nebo s přáteli“, celkově sem patří 31,3 % respondentů. Dále pak lidé z kaváren nejvíce svůj čas tráví „venku s rodinou nebo s přáteli“ – 20,9 %. A na třetím místě je aktivita „doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her“ s 14,9 %.

Lidé zaměstnaní v hospodě nejčastěji volí možnost „doma s rodinou a s přáteli“, celkově 38,8 %. Vysoké procentuální zastoupení má také možnost „doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her“, která činí 23,5 %. Třetí nejvíce zvolenou odpovědí je aktivita „venku s rodinou nebo s přáteli (výlety atd.)“, kterou vybralo 21,2 % respondentů.

U respondentů z restaurací je také nejvíce obsažená odpověď „doma s rodinou nebo s přáteli“, která má 38 %. Dále pak aktivita „doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her“ s 21,5 %. Třetí nejčastější odpovědí je aktivita „venku s rodinou nebo s přáteli (výlety atd.)“, která má 18,9 %.

Zaměstnanci barů tráví nejvíce času „doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her“, dále pak sportováním, celkem 26,7 %. Následuje aktivita „venku s rodinou nebo s přáteli (výlety atd.)“ s 13,3 %.

U respondentů z cukrárny převažuje „doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím atd.“ s 50 % a u zaměstnanců vinárny poté aktivita „vzděláváním se – přednášky, besedy, workshopy atd.“ také s 50 %.

Následující tabulka udává hodnoty, které ukazují, rozložení volnočasových aktivit na základě pohlaví zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických zařízení.

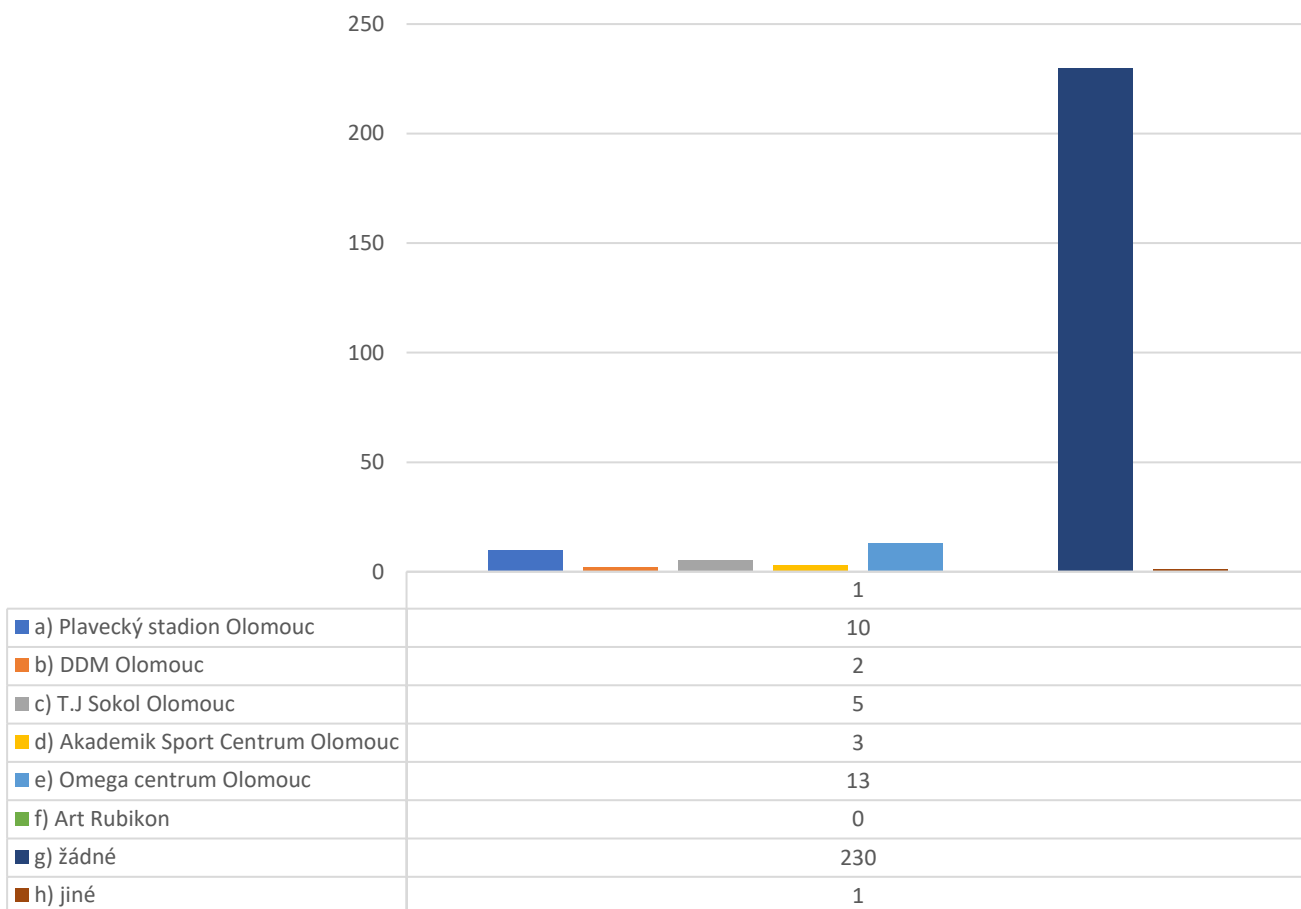
Volnočasová aktivita/pohlaví	Počet resp. - muž	% - Muž	Počet resp. - žena	%- Žena
a) doma s rodinou nebo s přáteli	40	38,1 %	55	34,7 %
b) doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her	36	34,2 %	19	11,9 %
c) doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím atd.	4	3,8 %	8	5,0 %
d) sportováním (běh, posilovna, volejbal atd)	9	8,7 %	14	8,8 %
e) relaxací – sauna, meditace, jóga atd.	2	1,9 %	16	10,0 %
f) venku s rodinou nebo s přáteli (výlety atd.)	14	13,3 %	37	23,3 %
h) vzděláváním se – přednášky, besedy, workshopy atd.	0	0,0 %	10	6,3 %
i) jiné	0	0,0 %	0	0,0 %
Celkem respondentů	105		159	

Tabulka č. 7 – volnočasové aktivity podle pohlaví (Zdroj: vlastní výzkum)

V výše uvedené tabulce vidíme procentuální zastoupení jednotlivých volnočasových aktivit u pohlaví respondentů. Vzhledem k tomu, že již v z předchozích dat víme, že nejvíce je zastoupená první aktivita „doma s rodinou nebo s přáteli“, je tomu tak i v této tabulce, kdy mužské zastoupení je zde z 38,1 %. Dále pak muži tráví čas doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her, celkem z 34,2 %. Třetí nejoblíbenější aktivitou u mužů je čas „venku s rodinou nebo s přáteli“ – 13,3 %. Dále se muži věnují sportování z 8,7 %; čtením knihy, zahradničením a kutilstvím z 3,8 % a nejméně se věnují relaxaci (sauně, meditaci a józe).

U žen je nejvíce volenou aktivitou s 34,7 %, také „doma s rodinou nebo s přáteli“. Dále pak „venku s rodinou nebo s přáteli“ – 23,3 %- Ženy se také věnují „sledování televize, hraní počítačových a jiných her“, celkem z 11,9 %. 10 % žen zvolilo odpověď „relaxace (sauna, meditace, jóga). Blízko tomu je také sportování, které je zastoupeno z 8,8 %. Vzdělávání se věnuje celkem 6,3 % dotazovaných žen a nejméně se ženy věnují čtení knih, zahradničení a kutilství.

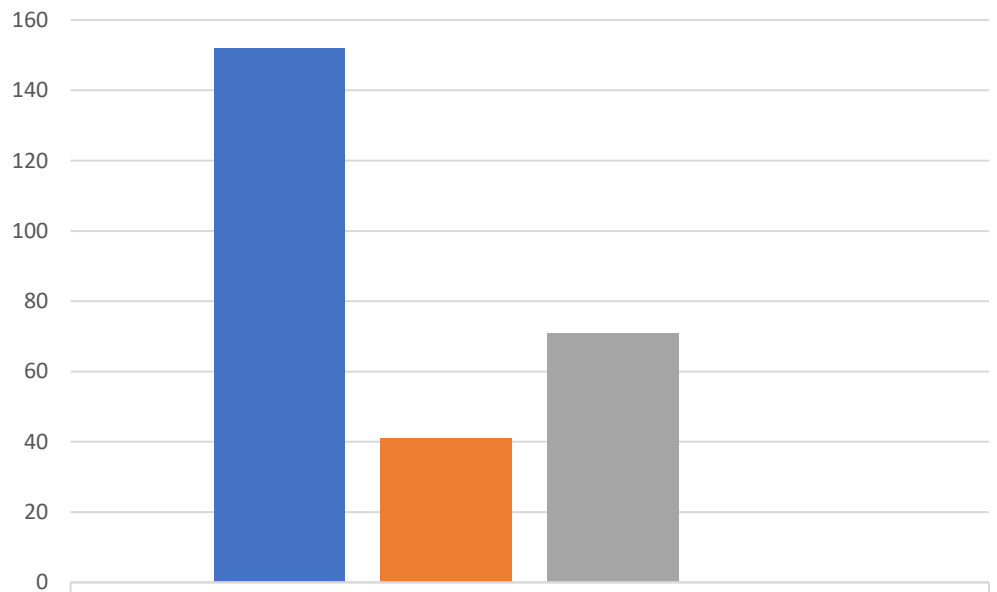
Otázka č. 14 - Jaké volnočasové instituce navštěvujete?

Graf č. 6 – Navštěvované volnočasové instituce (Zdroj: vlastní výzkum)

Graf č. 6 znázorňuje jaké volnočasové instituce ve městě Olomouc respondenti navštěvují. Jak, lze z grafu vyčíst, tak největší zastoupení zde má možnost „žádné“ – celkem tak odpovědělo 230 z dotazovaných, tedy 87,1 %. Největší návštěvnost má Omega centrum Olomouc s 4,9 %. Poté je to Plavecký stadion Olomouc – 3,8 %. TJ Sokol Olomouc navštěvuje 1,9 % z dotazovaných, Akademik Sport Centrum Olomouc potom 1,1 %. V DDM Olomouc tráví svůj volný čas pouze 0,75 % respondentů. V odpovědi „jiné“ byla vyplněna jen jedna odpověď, a to Fitness Centrum na Tribuně. Tato volnočasová instituce má tedy procentuální zastoupení 0,38 %.

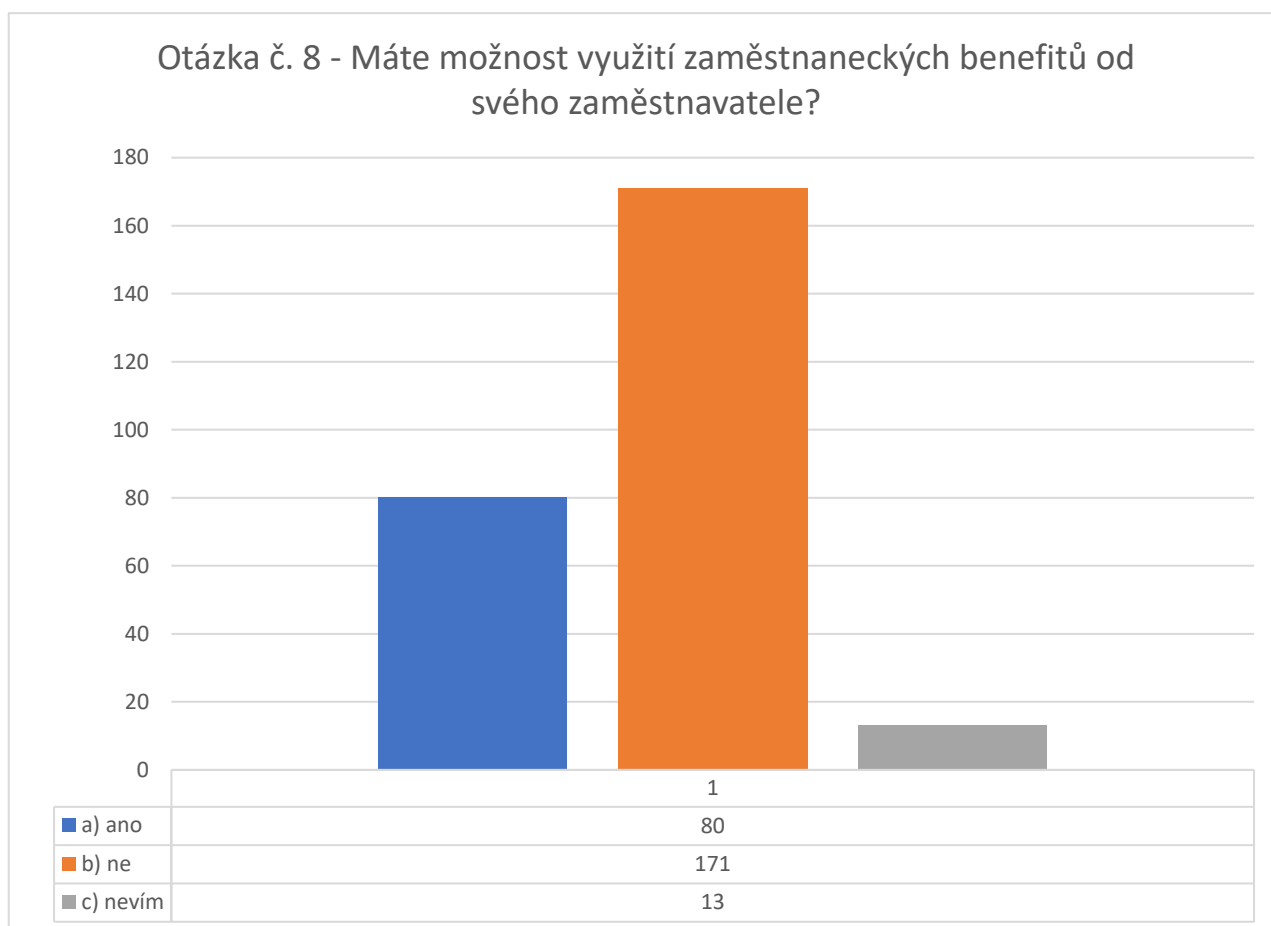
Otázka č. 7 - Jaké je rozložení Vaší pracovní doby?

■ a) krátký/dlouhý týden (12tíhodinové směny)	152
■ b) osmihodinové směny - od podnělí do pátku	41
■ c) nepravidelné rozložení směn na základě preferencí	71
■ d) jiné	0

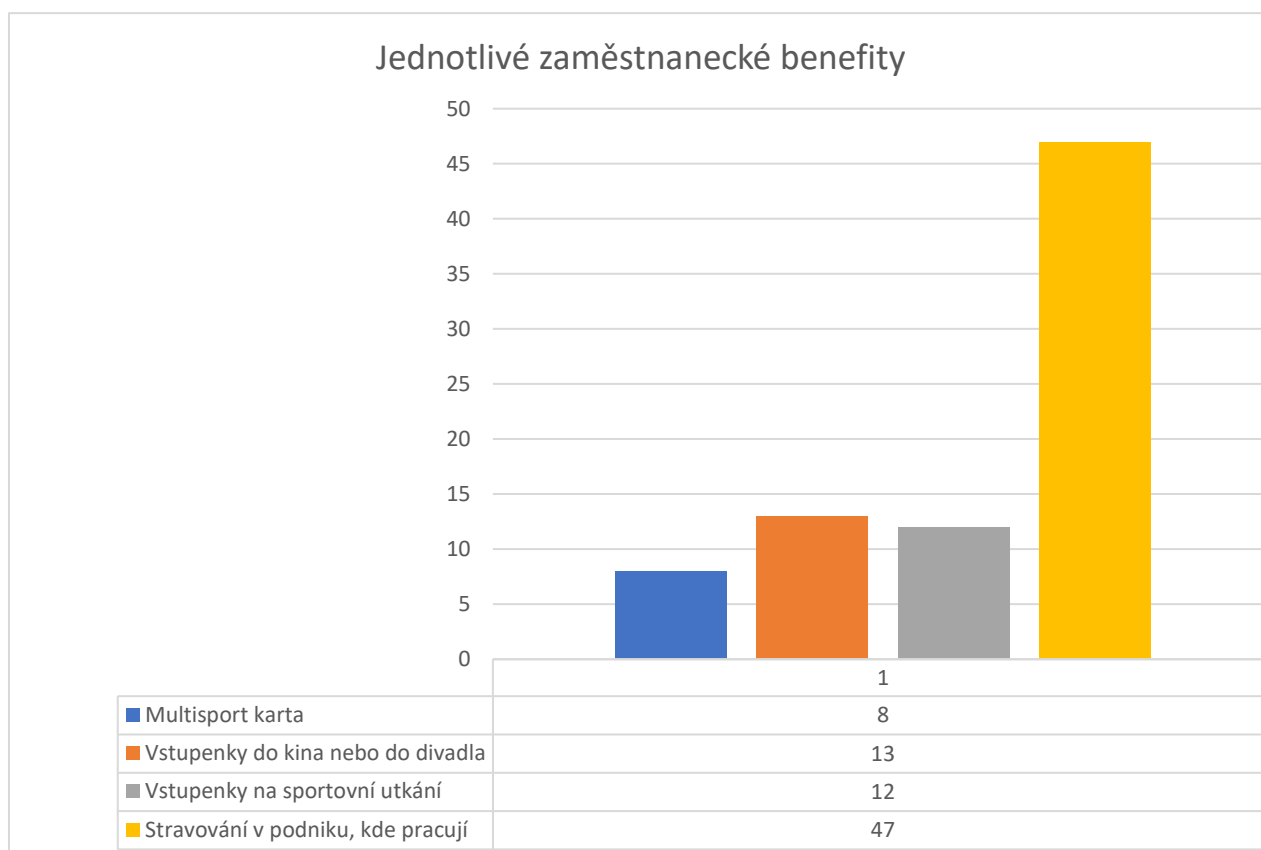
Graf č. 7 – Rozložení pracovní doby (Zdroj: vlastní výzkum)

Z výše uvedeného grafu lze vyčíst, jaké je rozložení pracovní doby všech respondentů. Celkem 152 dotazovaných, tedy 57,6 %, pracuje v systému tzv. „krátký/dlouhý“ týden. Na osmihodinové směny chodí celkem 41 zaměstnanců a zaměstnankyň, což je 15,5 %. Směny si volí sami na základě preferencí respondenti v celkovém počtu 71, tedy 26,9 %.

Graf č. 8– Možnost využití zaměstnaneckých benefitů (Zdroj: vlastní výzkum)

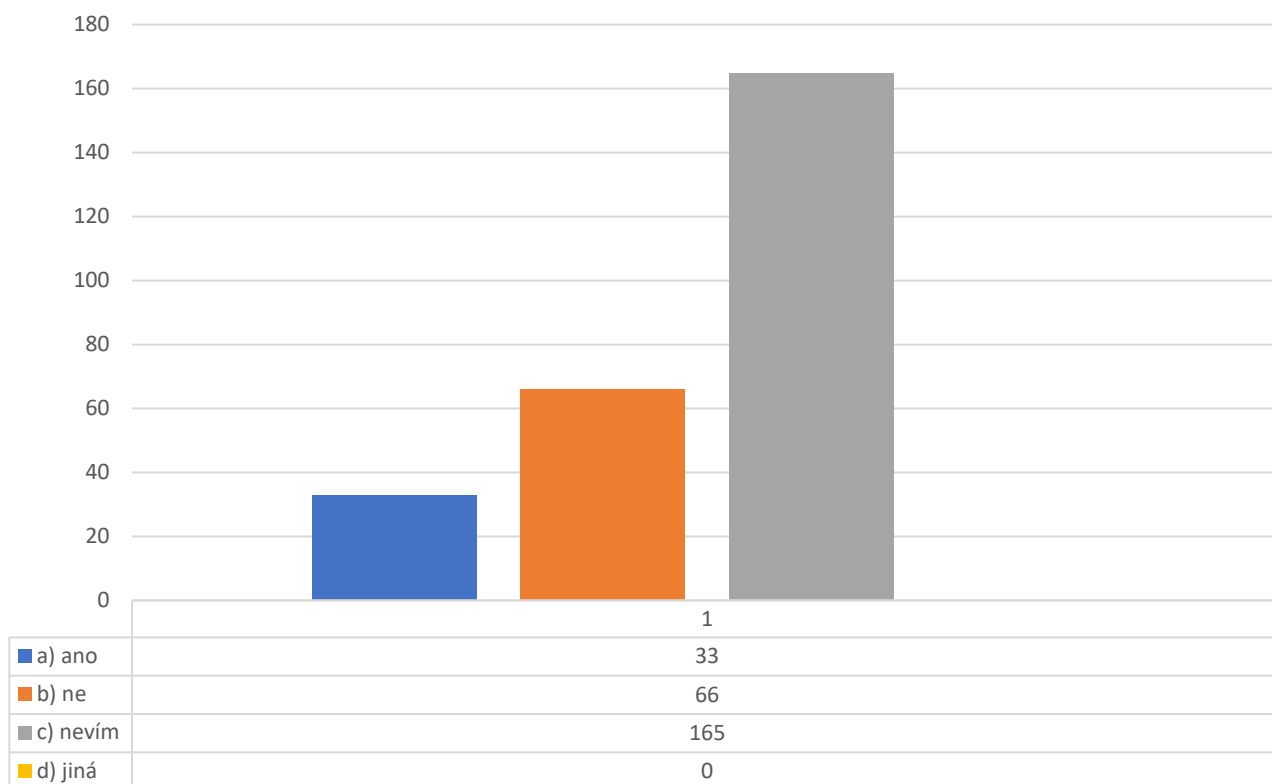
Tento graf ukazuje, jak dotazovaní odpovídali na otázku č. 8 a to tedy, zda mají možnost využít zaměstnanecké benefity ve své práci. Z 264 respondentů odpovědělo celkem 171, že tuto možnost nemají. Což je tedy 64,8 %. Možnost „nevím“ zvolilo 13 dotazovaných, tedy 4,9 %. Využívat zaměstnanecké benefity má 80 respondentů, což je 30,3 % z celku. V možnosti „ano“ měli respondenti možnost otevřené odpovědi, kde dopisovali data, která jsem si kategorizovala a přináším je v následujícím grafu.

Graf č. 9– Jednotlivé zaměstnanecké benefity (Zdroj: vlastní výzkum)

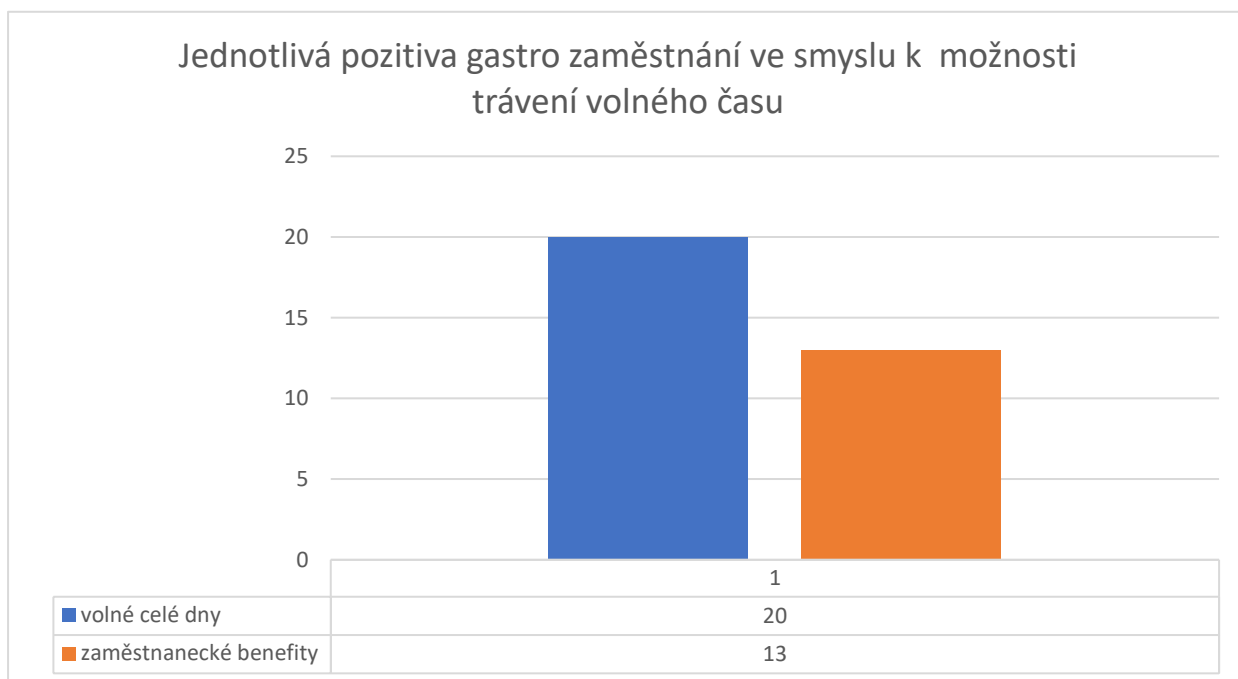
Z celkem 80 respondentů, kteří mají možnost zaměstnaneckých benefitů, napsalo 8 z nich možnost Multisport Karty, což je 10 % z celku. 16,3 % lidí využívá vstupenky do kina nebo do divadla a 15 % využívá vstupenky na sportovní utkání. Největší zastoupení mají zaměstnanecké benefity, které se týkají možnosti využití stravování v podniku, ve kterém respondenti pracují. Zde se jedná o 58,8 %.

Otázka č. 9 - Vnímáte nějaká pozitiva, které vám vaše gastro zaměstnání/brigáda nabízí? Ve smyslu trávení vašeho volného času.

Graf č. 10 – Pozitiva v gastro zaměstnání směrem k volnému času (Zdroj: vlastní výzkum)

Z grafu vidíme, že celkem 66, tedy 25 %, respondentů nevnímá žádná pozitiva u svého zaměstnání ve smyslu trávení volného času. Možnost „nevím“ zvolilo u této otázky celkem 165 z dotazovaných, což je 62,5 %. Naopak pozitiva vnímá celkem 33 respondentů – 12,5 %. Vzhledem k tomu, že k možnosti „ano“ mohli respondenti dopisovat své odpovědi, opět jsem je kategorizovala a následně zpracovala graficky.

Graf č. 11 – Jednotlivá pozitiva gastro zaměstnání ve smyslu k možnosti trávení volného času (Zdroj: vlastní výzkum)

Z této možnosti u otázky č. 9 tedy vznikly dvě kategorie. První z nich jsou pozitiva volných celých dnů, kteří respondenti mají při nepravidelné pracovní době, či směnách na „krátký/dlouhý“ týden a druhou jsou zaměstnanecké benefity. První kategorie zastává 60,6 % a druhá 39,4 % z celkového počtu 33 odpovědí.

Gastronomické zařízení	Volné celé dny	Zaměstnanecké benefity
kavárna	5	0
hosпода	5	5
restaurace	10	8
cukrárna	0	0
bar	0	0
čajovna	0	0
vinárna	0	0

Tabulka č. 8 – pozitiva v jednotlivých gastronomických zařízeních Zdroj: vlastní výzkum)

Tato tabulka ukazuje, jaká jednotlivá pozitiva jsou vnímána v konkrétních gastronomických zařízeních. Vidíme tedy, že z celkového počtu 33 respondentů, se odpovědi dají rozdělit podle jednotlivých zařízení. Dále tato data uvádím v procentuálním zastoupení vůči kategorii i vůči celkovému počtu respondentů.

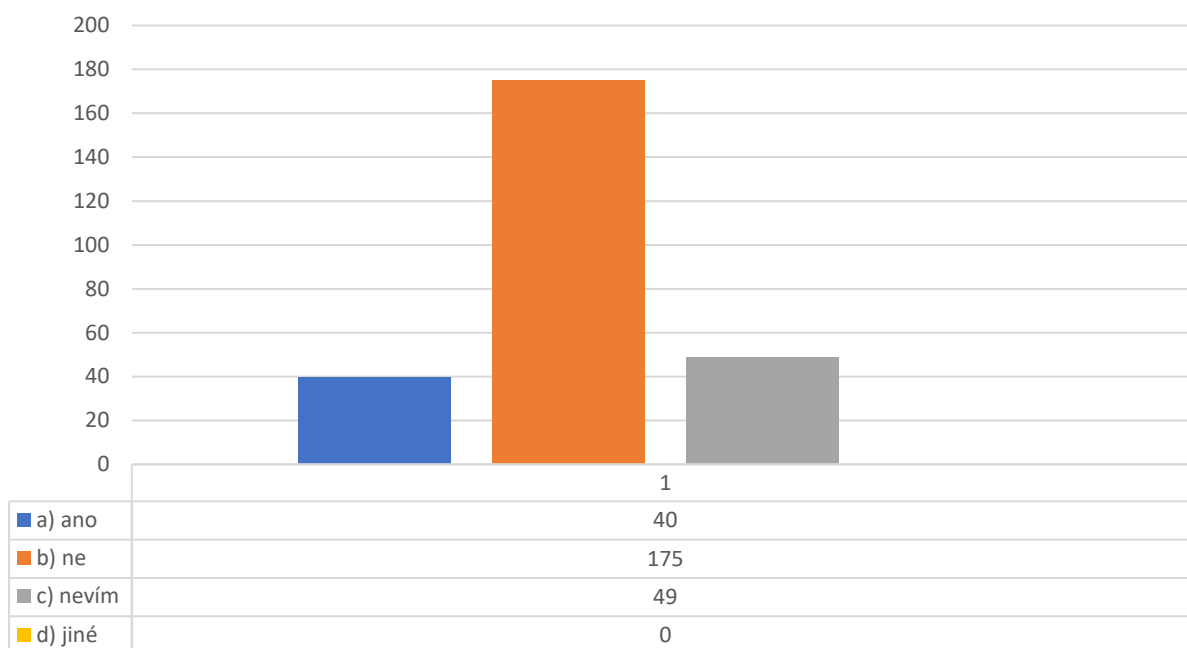
Gastronomické zařízení	Volné celé dny	% z celkového počtu/kategorie	% z celkových odpovědí	Zaměstnanecké benefity	% z celkového počtu/kategorie	% z celkových odpovědí
kavárna	5	25 %	1,9 %	0	0 %	0 %
hospoda	5	25 %	1,9 %	5	76,9 %	3,8 %
restaurace	10	50 %	3,8 %	8	61,5 %	3,0 %
cukrárna	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %
bar	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %
čajovna	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %
vinárna	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %

Tabulka č. 9 - pozitiva v jednotlivých gastronomických zařízeních v procentech (Zdroj: vlastní výzkum)

Tabulka č. 9 ukazuje zastoupení jednotlivých pozitiv v procentuálním zastoupení u jednotlivých zřízení. Celkem tedy pozitiva vnímá 33 respondentů, a tato pozitiva lze rozdělit do dvou kategorií. Jednou z nich jsou volné celé dny a druhou zaměstnanecké benefity. První z nich najdeme celkem u 20 z dotazovaných, konkrétně tohle pozitivum uvedlo 5 zaměstnanců kavárny, 5 zaměstnanců hospody a 10 zaměstnanců z restaurace. Zaměstnanci a zaměstnankyně cukrárny, baru, čajovny a vinárny žádná pozitiva neuvědli.

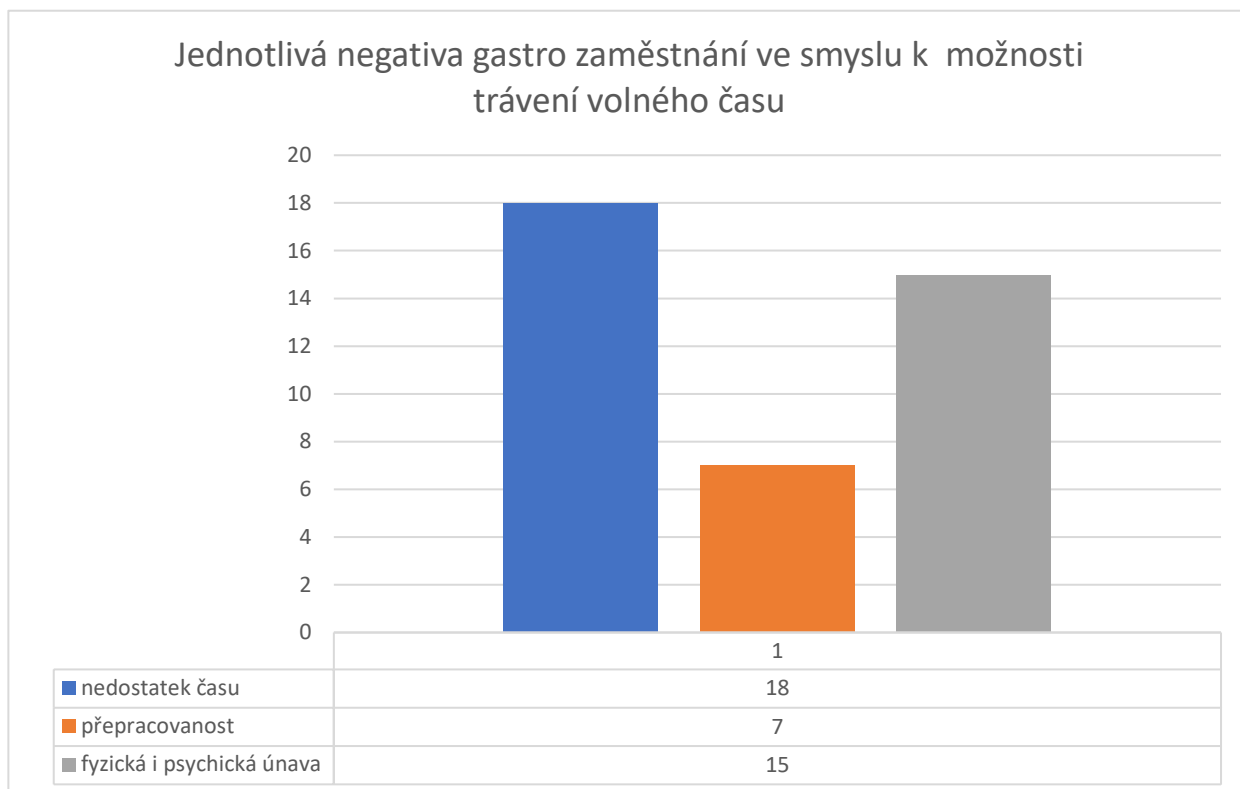
Druhou kategorií jsou zaměstnanecké benefity, kterou uvedlo dohromady 13 z dotazovaných. Odpovědi byly zaznamenány pouze u zaměstnanců a zaměstnankyň hospody a restaurace. U prvního zařízení to je 5 respondentů a u druhé 8 z dotazovaných.

Otázka č. 10 - Vnímáte nějaká negativa, které vám vaše gastro zaměstnání/brigáda nabízí? Ve smyslu trávení volného času.

Graf č. 12 - Pozitiva v gastro zaměstnání směrem k volnému času

Celkem 175 respondentů nevnímá žádná negativa svého zaměstnání ve smyslu trávení volného času. Celkem je tato možnost zastoupena z 66,3 %. Odpověď „nevím“ pak vybralo 18,6 % z dotazovaných. A negativa vnímá dohromady 40 lidí, což je 15,2 %. Z odpovědi „ano“ byly opět zpracovány kategorie, které jsou graficky zpracovány v následující části.

Graf č. 13– Jednotlivá negativa gastro zaměstnání ve smyslu k možnosti trávení volného času (Zdroj: vlastní výzkum)

Z předchozí otázky vznikly celkem tři kategorie negativ, která zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických podniků v Olomouci vnímají. První z kategorie je „nedostatek času“, který uvedlo celkem 18 respondentů, což je 45 % z celkem 40 odpovídajících. Přepracovanost jako negativní stránku svého zaměstnání potom napsalo celkem 7 respondentů, a činí tak 17,5 % z celku. Fyzickou a psychickou únavu uvedlo 15 z dotazovaných, což je 37,5 %.

Gastronomické zařízení	Nedostatek času	Přepracovanost	Fyzická i psychická únava
kavárna	3	0	0
hospoda	5	1	6
restaurace	7	2	1
cukrárna	3	1	0
bar	0	3	8
čajovna	0	0	0
Vinárna	0	0	0

Tabulka č. 10 – Negativa v jednotlivých gastronomických zařízeních Zdroj: vlastní výzkum)

Výše uvedené tabulka ukazuje, jaká negativa uváděli zaměstnanci a zaměstnankyně jednotlivých gastronomických zařízení. Vidíme tedy, že celkem 40 respondentů uvedlo, že ve své práci ke smyslu trávení volného času, vnímají nějaká negativa. Následující tabulka převádí data do procentuálního zastoupení.

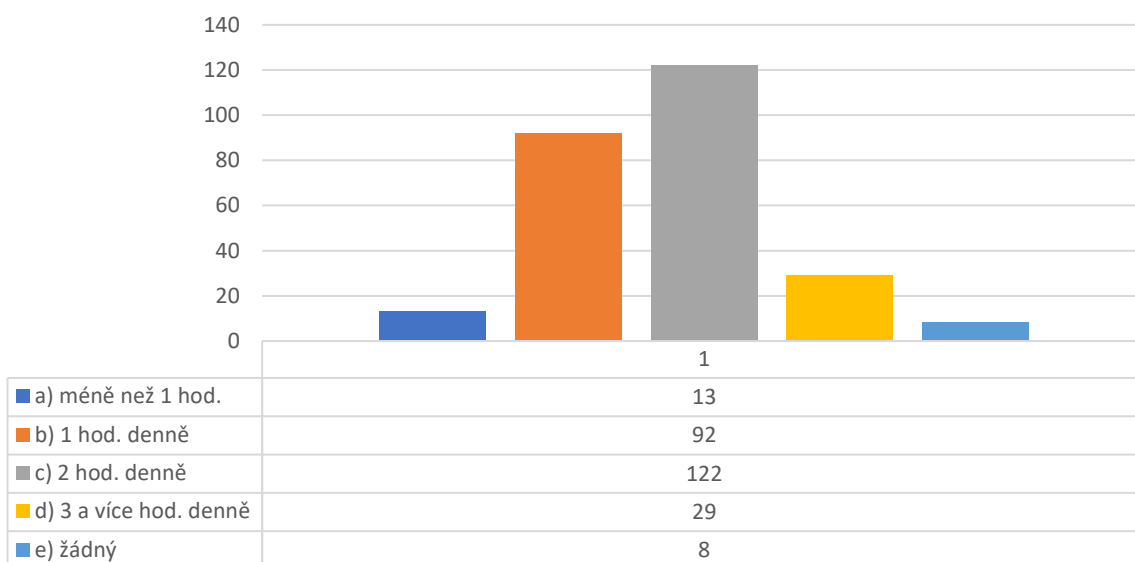
Gastronomické zařízení	Nedostatek času	% z kategorie	% z celk. odpovědí	Přepřacovanost	% z kategorie	% z celk. odpovědí	Fyzická i psychická únava	% z kategorie	% z celk. odpovědí
kavárna	3	16,6 %	1,1 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0 %	0 %
hospoda	5	27,8 %	1,9 %	1	14,3 %	0,4 %	6	40 %	2,3 %
restaurace	7	38,9 %	2,7 %	2	28,6 %	0,8 %	1	6,7 %	0,4 %
cukrárna	3	16,6 %	1 %	1	14,3 %	0,4 %	0	0 %	0 %
bar	0	0 %	0 %	3	42,9 %	1 %	8	53,3 %	3 %
čajovna	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %
vinárna	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %	0	0 %	0 %

Tabulka č. 11- Negativa v jednotlivých gastronomických zařízeních v procentech (Zdroj: vlastní výzkum)

Tabulka č. 11 znázorňuje počet jednotlivých negativ v procentech u jednotlivých zaměstnanců a zaměstnankyň v konkrétních gastronomických zařízeních. Celkem jsou negativa vnímána u 40 respondentů, kdy se jedná o kategorii nedostatek času, přepřacovanost a fyzická i psychická únava. Nedostatek času napsalo celkem 15 z dotazovaných – 3 zaměstnanci kavárny, 5 zaměstnanců hospody, 7 zaměstnanců restaurace a 3 zaměstnanci cukrárny. Kategorii přepřacovanost uvedlo celkem 7 respondentů a byl to 1 respondent z hospody a z cukrárny, 2 zaměstnanci restaurace a 3 respondenti z baru. Poslední kategorii fyzické i psychické únavy napsalo celkem 15 z dotazovaných, kdy 8 z nich pracuje v baru, 6 v hospodě a 1 v restauraci.

Dále jsem se ve svém výzkumu zabývala tím, kolik volného času zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických zařízení v Olomouci mají. Odpovědi jsem opět graficky zpracovala.

Otázka č. 12 - Kolik volného času Vám každý den po splnění pracovních, osobních a rodinných povinností zbývá?

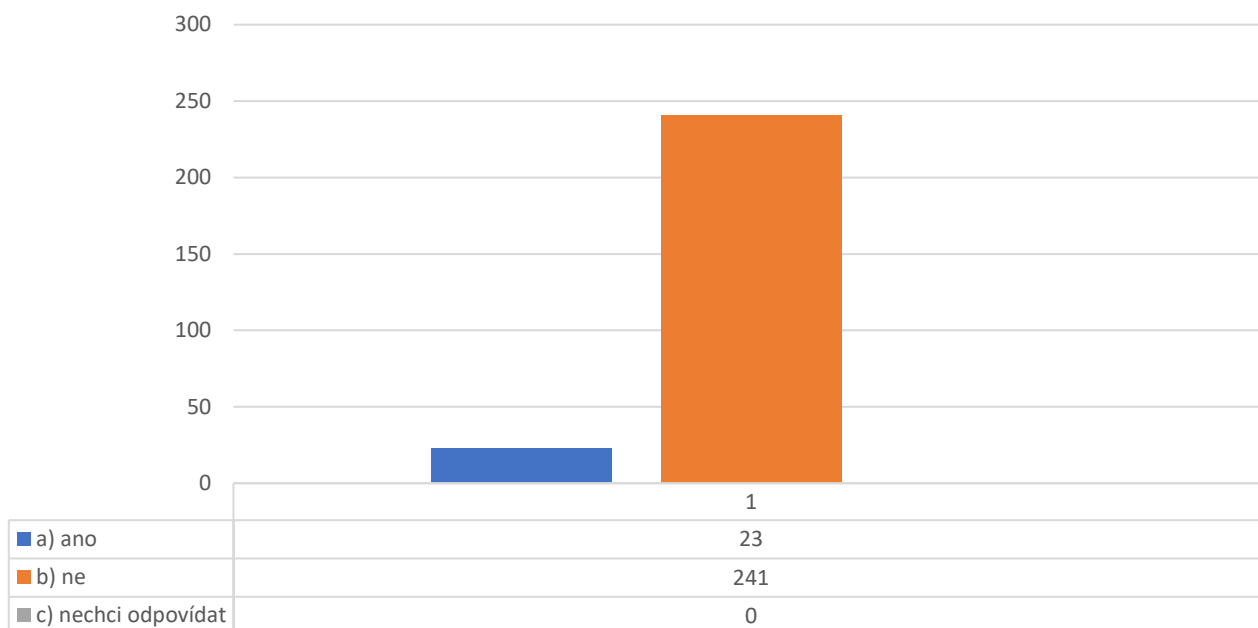
Graf č. 14 – Kolik mají zaměstnanci a zaměstnankyně volného času (Zdroj: vlastní výzkum)

Z grafu je patrné, že nejvíce zastoupenou odpovědí je možnost „2 hod. denně“ – celkem tak odpovědělo 122 dotazovaných. Dále pak 1 hodina denně volného času zbývá 92 respondentům. Denně má 3 a více hodin volného času 29 z dotazovaných. Méně, než jednu hodinu denně pro svůj volný čas má 13 lidí a žádný volný čas uvedlo 8 respondentů. Pro větší přehlednost jsem tato data zpracovala do tabulky, kde uvádím také procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí.

Počet hodin volného času denně		% zastoupení z celku
méně než 1 hod.	13	4,9 %
1 hod. denně	92	34,9 %
2 hod. denně	122	46,2 %
3 a více hod. denně	29	11 %
žádný	8	3 %
Celkem respondentů	264	

Tabulka č. 12– Počet hodin volného času denně v procentech (Zdroj: vlastní výzkum)

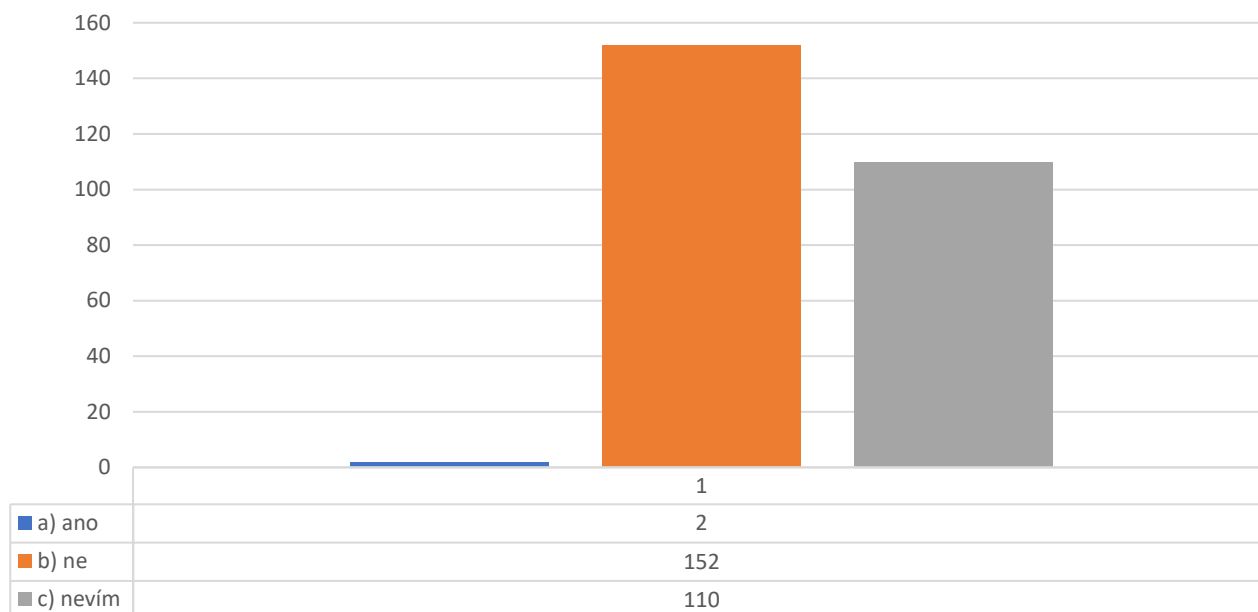
Otázka č. 15 - Dojíždíte za svými volnočasovými aktivitami i mimo město Olomouc?

Graf č. 15 – dojíždění za volnočasovými aktivitami

Z výzkumu se dále ukázalo, že celkem 23 respondentů, což je 8,7 % musí za svými volnočasovými aktivitami dojíždět. Naopak 241 respondentů, tedy 91,3 % dojíždět nemusí. Respondenti mohli v možnosti „ano“ dopisovat kilometrovou vzdálenost, kterou za náplní svého volného času musí absolvovat. Z celkového počtu 23 respondentů, dojíždí 18 z nich do vzdálenosti 10 km od města Olomouc, což je celkem 78,3 %. Zbylých 5 respondentů dojíždí vzdálenost do 5 km, což je 21,7 %. Vidíme tedy, že velká většina respondentů svůj volný čas tráví v rámci města Olomouce a dojíždět nemusí.

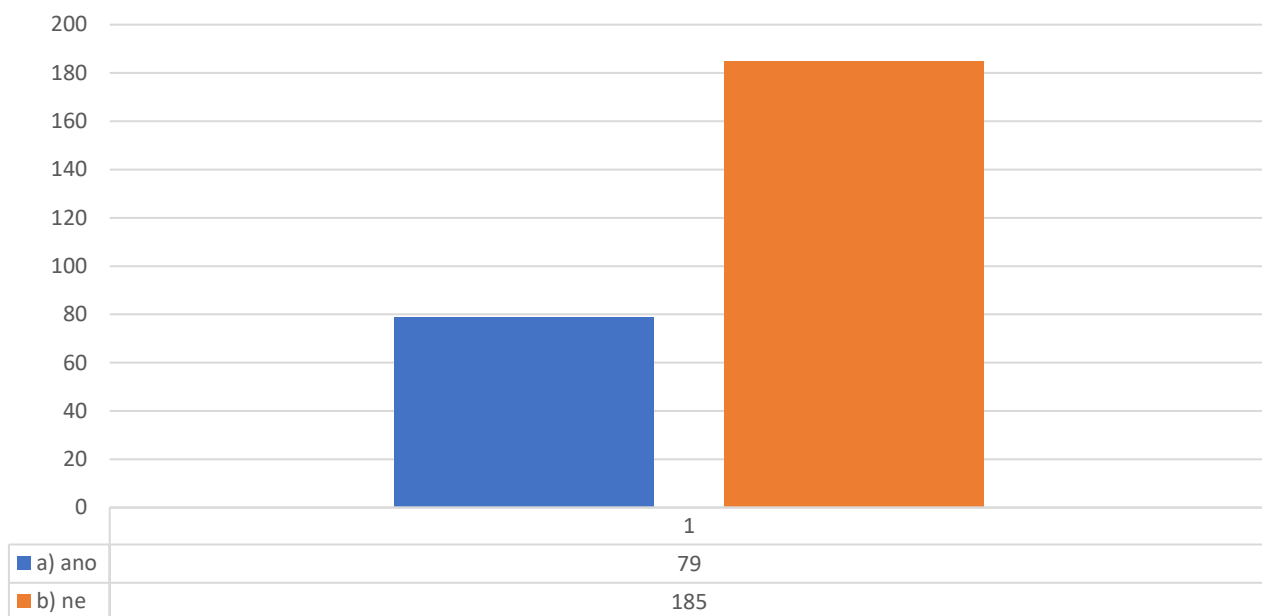
Otázka č. 16 - Je něco, co byste si přáli dělat ve svém volném čase, ale nemáte na to prostředky, čas, možnosti či jiné důvody?

Graf č. 16 – další možnosti volného času

Na otázku, zda by respondenti chtěli ve svém volném čase dělat něco jiného, ale nemají na to prostředky, čas nebo možnosti, odpovědělo celkem 152 respondentů, že ne. Tahle odpověď tedy tvoří celkem 57,6 %. Odpověď na tuto otázku neví celkem 110 respondentů, což je celkem 41,6 %. Pouze dva respondenti odpověděli ano, a v obou případech se dá odpověď shrnout pod kategorii s názvem „více relaxovat“. Tato kategorie pak zastává pouhých 0,8 % z celku.

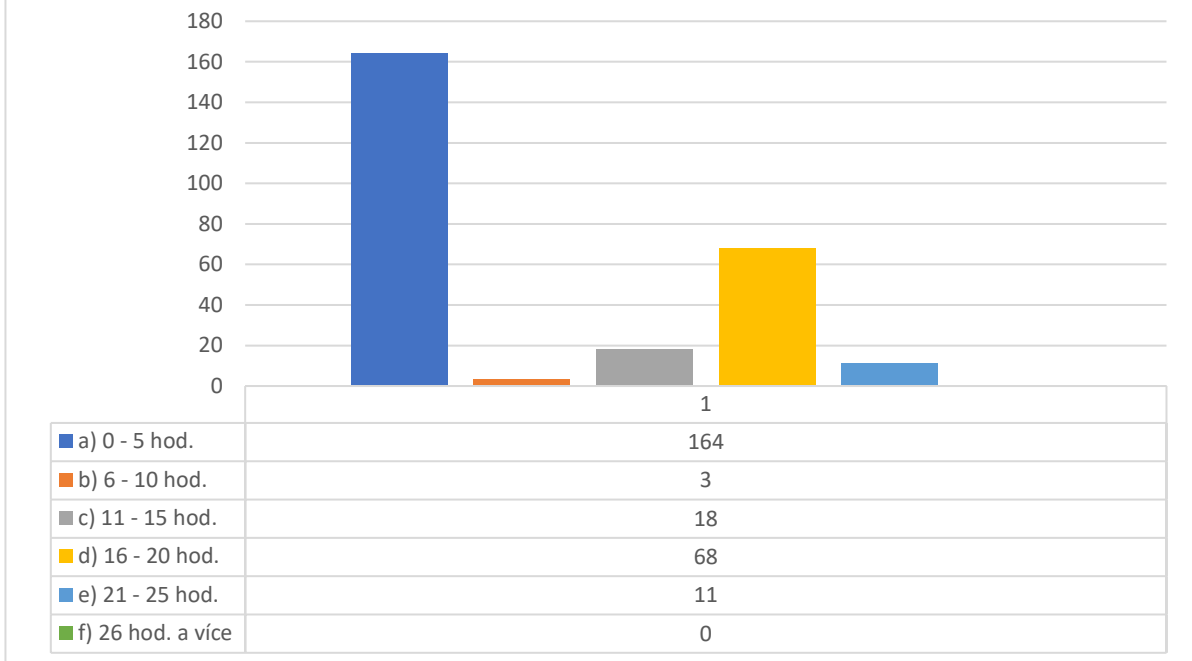
Otázka č. 17 - Máte děti? V případě odpovědi ANO, uveďte prosím konkrétní číslo počtu vašich dětí.

Graf č. 17 – počet dětí

Výše uvedený graf ukazuje, že 79 respondentů má děti. Tento počet je celkem 29,9 % z celku. Dotazovaní měli možnost napsat, kolik dětí mají. Z počtu 79 lidí, má celkem 52 z nich dvě děti. Což je 65,8 %. Jedno dítě má dohromady 26 z dotazovaných, tedy 32,9 %. Počet tři děti uvedl pouze jeden respondent a činí tak 1,3 % z celkového počtu 79. Dále pak tedy graf ukazuje, že 185 z dotazovaných dětí nemá, tedy 70,1 %. Na tuto otázku pak navazovala otázka další, která zjišťovala kolik času respondentům zabere péče o rodinu. Grafické znázornění následuje na dalších řádcích.

Otázka č. 18 - Kolik hodin týdně Vám zabírají vaše povinnosti a starost o děti a rodinu? (př. kroužky, škola, nákupy, vaření atd.)

Graf č. 18 – Počet hodin týdně na péči o rodinu

Vidíme tedy, že nejvíce respondentů odpovědělo, že má týdně jim péče o rodinu zabírá pouze 0-5. Celkem to bylo 164, tedy 62 % z celku. Tato data odpovídají tom, že velká většina respondentů nemají děti, tudíž jim čas o rodinu nezabírá tolik času jako například respondentům, kteří děti mají. Velké zastoupení má také časové rozpětí 16.20 hodin potřebných na péči o rodinu, kdy tuto odpověď zvolilo celkem 68 dotazovaných. V celkovém shrnutí je to 25,6 %. 11-15 hodin týdně zabírá péče o rodinu celkem 18ti respondentům, tedy 6,8%. Dále pak možnost 21-15 hodin zvolilo 11 dotazovaných, tedy celkem 4,2 %. Nejmenší zastoupení měla možnost 6-10 hodin, kterou vybrali 3 respondenti, celkem 1,2 %. Možnost 26 hodin a více nezvolil žádný z respondentů.

9. Výsledky výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak tráví svůj volný čas zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických zařízení ve městě Olomouc. Na základě této cíle byly stanoveny čtyři výzkumné otázky. V této kapitole provádím zhodnocení, zda byly výzkumné otázky zodpovězeny a jaké jsou výzkumné závěry.

Výzkumná otázka č. 1 - Jaké volnočasové instituce a aktivity jsou u zaměstnanců a zaměstnankyň pracujících v gastronomii nejoblíbenější? Odpověď na tuto otázku jsem zjišťovala pomocí dotazníkových otázek č. 13 a č.14. Odpovědi jsou pak znázorněny v grafech č. 6 a č. 7. Z výsledků můžeme vyčíst, že nejoblíbenější volnočasovou aktivitou pro zaměstnance a zaměstnankyně gastronomických podniků v Olomouci je aktivita, kdy jsou respondenti doma se svou rodinou nebo se svými přáteli. Celkem tak odpovědělo 35,9 % z dotazovaných. Druhou nejvíce zastoupenou aktivitou je sledování televize nebo hraní počítačových či jiných her, kdy tato odpověď měla 20,9 %. Třetí nejvíce aplikovanou volnočasovou aktivitou u mých respondentů je čas venku s rodinou nebo s přáteli, tedy pořádání výletů či grilování. Co se týče volnočasových institucí ve městě Olomouc, které mají respondenti možnost navštěvovat, tak odpovědi zde jakoby potvrzují volnu volnočasových aktivit u respondentů. Dotazovaní totiž nejčastěji (celkem 87,1 %) odpověděli, že žádné z nabízených institucí pro volný čas ve městě Olomouc, nenavštěvují. Tímto lze potvrdit to, že respondenti tráví nejraději svůj volný čas doma s rodinou nebo s přáteli, sledováním televize nebo hraním her, či venku s rodinou nebo s přáteli. Volnočasové instituce využívá tedy jen 34 z celkového počtu dotazovaných, což je 12,9 %. Tito účastníci výzkumu docházejí nejčastěji do institucí Omega centrum Olomouc, Plavecký stadion Olomouc a TJ Sokol Olomouc. Lze tedy říci, že respondenti mého výzkumu nijak aktivně volnočasové instituce v Olomouci nevyužívají.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou rozdíly v trávení volného času z hlediska pohlaví u zaměstnanců a zaměstnankyň pracujících v gastronomických podnicích? Na tuto otázku byla data převzata z dotazníkové otázky č. 2 a č. 13. Tato data pak byla zpracována do tabulky č. 7, která tedy znázorňuje, jaké je zastoupení dvou pohlaví u jednotlivých volnočasových aktivit. Tyto informace dále přibližují. Jak již víme z výsledků výzkumné otázky č. 1, tak nejoblíbenější aktivitou je čas, kdy jsou respondenti doma s rodinou nebo s přáteli. Tato možnost má zastoupení u pohlaví muž a žena následující: muži se této aktivitě věnují v počtu 40, tedy 38,1 % z celkového počtu mužů. Velmi obdobně jsou na tom ženy. Tuto aktivitu zvolilo celkem 55 žen ze 159, což je 34,7. Vidíme tedy, že tato aktivita je oblíbená u obou pohlaví

stejně. U aktivity „sledování televize, hraní počítačových a jiných her“ je již vidět procentuální rozdíl u obou pohlaví. Muži zvolili tuto možnost celkem 36krát, což je v rámci kategorie celkem 34,2 %. Naopak ženy tuhle možnost vybraly pouze 19krát, tedy celkem mají zastoupení z 11,9 %. Čtení knihy, zahradničení a kutilství je také rozdílné v zastoupení u žen i u mužů. Pouze 4, tedy 3,8% muži vybrali tuto aktivitu jako náplň svého volného času. Ženy tak volili dvojnásobně více, což v jejich kategorii dělá celkem 5 %. Sportování se více věnují ženy, které tuto možnost zvolily celkem 14krát a v rámci jejich kategorie má tato aktivita zastoupení 8,8 %. Mužů tak odpovědělo o 5 méně, a tato aktivita má u nich zastoupení 8,7 %. Velký procentuální rozdíl vidíme u relaxování, kam patří například saunování, meditace či jóga. Pouze dva muži označili tuto aktivitu jako náplň svého volného času. Naopak u žen se tato odpověď objevila celkem 16krát, tedy z 10 % v jejich kategorii. Ženy také více tráví svůj volný čas venku s rodinou nebo s přáteli, kdy tuto odpověď vybralo celkem 23,3 %, tedy 27 žen ze 159. Velký rozdíl je u mužské kategorie, kdy tato aktivita tvoří 13,3, tedy jí vybralo dohromady 14 mužů ze 105. Poslední aktivita „vzdělávání se“ má zastoupení pouze u kategorie žen, v celkovém počtu 10, tedy 6,3%. Muži tuto aktivitu nezvolili ani jednou.

Závěrem této otázky lze tedy konstatovat, že volný čas mužů a žen pracujících v gastronomických podnicích se liší ve vybraných aktivitách. Největší rozdíl vidíme u aktivit „sledování televize a hraní počítačových, či jiných her“, které se věnují převážně muži. Dále je velký rozdíl v trávení volného času zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků u relaxace, jako je třeba saunování, meditace nebo jóga. Této aktivitě se věnují převážně ženy a muži úplně minimálně. Stejně je tomu u vzdělávání se, tedy účasti na přednáškách, besedách nebo workshopech. Tuto aktivitu provozují pouze ženy, muži nikoliv. Ženy také dvojnásobně raději čtou knihy, zahradničí či se věnují kutilství.

Výzkumná otázka č. 3 Jak tráví čas zaměstnanci a zaměstnankyně jednotlivých gastronomických zařízení? Tato výzkumná otázka měla za cíl zjistit, jaký způsobem tráví čas zaměstnanci a zaměstnankyně jednotlivých zařízení a zda se volba volnočasových aktivit nějakým zásadním způsobem liší. Odpověď na tuto otázku přináší výzkumné otázky č. 5 a 13, dále potom také otázky č. 12 a č.15. Ve výzkumné části jsou tyto data zpracována do grafu č. 14 a 15 a tabulek s čísly 5, 6, a 12.

V první řadě je tedy nutné podívat se na tuto otázku z širšího úhlu pohledu. Do způsobu trávení volného času se může promítnout také dojíždění za volnočasovými aktivitami. Z výzkumu je patrné, že dojíždět musí celkem 23 respondentů, avšak dojezdová vzdálenost

není vyšší než 10 km, a tu absolvuje celkem 78,3 %. Do vzdálenosti 5 km dojíždí tedy 21,7 %. Je tedy patrné, že drtivá většina respondentů tráví svůj volný čas ve městě Olomouc, celkem to je 91,3 %.

Z výzkumu dále také vyšlo, že méně, než polovina respondentů má na svůj volný čas, tedy po splnění všech domácích, osobních i rodinných povinností, vyhrazeno 2 hodiny denně. Celkem tak odpovědělo 46,20 %. Velká část dotazovaných, celkem 34,9 % má na svoje volnočasové aktivity celkem 1 hodinu denně. Dohromady 11 % z dotazovaných může svému volnému času věnovat 3 a více hodin ze svého dne. Velmi málo času, méně než 1 hodinu má skoro 5 % dotazovaných. A žádný volný čas mají 3 % respondentů.

Z výzkumu také vyšla data, která ukazují, jak jsou jednotlivé volnočasové aktivity rozděleny mezi zaměstnance a zaměstnankyně konkrétních gastronomických zařízení. Třetina lidí pracujících v kavárně tráví svůj volný čas doma s rodinou nebo s přáteli. 20,9 % zaměstnanců a zaměstnankyň kaváren pak tráví svůj volný čas také s rodinou nebo s přáteli, ale venku na výletech apod. Necelých 15% respondentů z kavárny tráví svůj volný čas sledováním televize nebo hraním počítačových her. Zaměstnanci a zaměstnankyně kavárny mají také nejvyšší zastoupení u vzdělávání se, kdy takto svůj volný čas tráví 11,9%. O pár procent víc, celkem 13,5 % lidí z kavárny rádo relaxuje. Nejmenší zastoupení má pak čtení knihy (4,5 %) a sportování (3 %).

U zaměstnanců a zaměstnankyň hospody opět vidíme nejvyšší zastoupení i první aktivity, kdy tráví čas doma společně s rodinou a přáteli. Dále jsou skoro stejně procentuálně zastoupeny aktivity sledování televize a trávení volného času venku s rodinou nebo s přáteli, kdy první aktivita má 23,5 % a druhá 21,2 %. Oproti respondentům z kavárny, zaměstnanci a zaměstnankyně hospody více sportují, celkově 8,2 %. A méně než 5% respondentů pracujících v hospodě tráví volný čas relaxací (4,7%), čtením knihy (2,4%) nebo vzděláváním se (1,2%).

Velkou početnou respondentů jsou také zaměstnanci a zaměstnankyně restaurace. Celkem jich v mém výzkumu bylo 79 a 38 % z nich tráví svůj volný čas opět s rodinou nebo s přáteli doma. Velký počet z nich také rádo sleduje televizi nebo hraje počítačové či jiné hry, celkem 21,5 %. Lehce pod 20 % z nich tráví čas venku s přáteli nebo s rodinou, celkově je to 18,9 %. Největší zastoupení mají však respondenti z restaurace u sportování. Tuto aktivitu provozuje celkem 12,7 %. Naopak relaxování se věnuje pouze 3,8 % lidí pracujících v restauraci. Čtení knihy se potom věnuje více než 5 % z respondentů z restaurace.

Lidé pracující v cukrárně mají zastoupení pouze u některých aktivit. Drtivá většina z nich, celkem 75 % věnuje svůj volný čas rodině a přátelům. Stejně procentuální rozložení 8,3 %, pak mají aktivity, kdy respondenti sledující televizi nebo hrají počítačové či jiné hry; čtou knihy, zahradničí nebo se věnují kutilství či relaxují. U ostatních volnočasových aktivit nemají zaměstnanci cukrárny žádné zastoupení.

Podobný počet respondentů pracuje v baru, celkově tedy 15 lidí. Ti však nejraději tráví svůj volný čas sledováním televize nebo hraním počítačových či jiných her. Z velké části se tito lidé také věnují sportování. Nejméně ze všech kategorií však tráví svůj volný čas s rodinou nebo s přáteli doma nebo venku, celkem tak odpovědělo u obou možností jen 13,3 %. Zbýlých 6,7 % lidí pracujících v baru se věnuje relaxaci, kam spadá například saunování, meditace nebo jóga.

Zaměstnanci a zaměstnankyně čajovny a vinárny, celkově tedy 6 respondentů. Nemají žádné zastoupení u aktivity „doma s rodinou nebo s přáteli“. Svůj volný čas tráví tito respondenti spíše čtením knihy, zahradničením nebo kutilstvím, či venku s rodinou a s přáteli nebo doma sledováním televize a hraním počítačových či jiných her. Jak jsem již však uváděla na začátku svého výzkumu, data od respondentů z těchto dvou gastronomických zařízení není možné zobecnit, protože jsou v příliš malém zastoupení.

Výzkumná otázka č. 4: Jaké jsou výhody a nevýhody osob pracujících v gastronomických podnicích z hlediska volného času? Odpověď na tuto otázku zjišťovaly dotazníkové otázky číslo 8, 9 a 10. Ve výzkumu má pak velké zastoupení v grafickém znázornění, kdy jí vysvětlují grafy č. 8,9,10,11, 12 a 13. A dále celkem 4 tabulky a to č. 8,9,10 a 11.

V první řadě uvádím výsledky týkající se pozitiv, respektive výhod, které respondenti uvedly ve smyslu k trávení volného času. Výhody u svého zaměstnání v gastronomickém podniku ve vztahu k volnému času, našlo pouze 33 respondentů, což je pouze 12,5 %. Zbýlých 25 % žádná pozitiva nenašla a celkem 62,5 % neví, zda vnímá nějaké výhody. Ti, co však uvedli, že práce v gastronomickém zařízení má výhody ve smyslu k možnostem trávení volného času, se shodli na dvou kategoriích, respektive na dvou hlavních výhodách. Tou první jsou tzv. „volné celé dny“, kam se řadí celkem 20 respondentů, což je 60,6 %. Do druhé kategorie patří tzv. zaměstnanecké benefity, kdy je uvedlo 39,4 % tedy celkem 13 lidí.

V mém výzkumu jsem se také zaměřila, ve kterém zařízení jsou pozitiva vnímána nejvíce. Výhody jsou tedy vnímány nejvíce u lidí z restaurace, celkem 18 dotazovaných, tedy 54,5 %. U kategorie volných dnů to bylo 10 dotazovaných a u zaměstnaneckých benefitů potom

8 odpovědí. Naopak lidé pracující v hospodě, kteří tvořili 30 % z celkového počtu 33, uvedlo že 5 z nich vnímá jako výhodu zaměstnanecké benefity a 5 z nich volné celé dny. Nejmenší zastoupení u výhod mají respondenti z kavárny, kdy tak volilo jen 5 z nich. A všichni tito respondenti zvolili jako výhodu volné celé dny. U ostatních gastronomických zařízení zůstali tyto odpovědi prázdné.

Otázkou, zda mají lidé pracující v gastronomických zařízeních možnost čerpání zaměstnaneckých benefitů, se zabývala dotazníková otázka číslo 8. A celkem 80 respondentů uvedlo, že mají možnost využít od svého zaměstnavatele různé druhy zaměstnaneckých benefitů. Celkem to je 30,3 %. Avšak více než polovina, celkem 64,8 % tuto možnost nemá a 4,9 % neví, zda má možnost zaměstnanecké benefity využívat.

U možností, jaké zaměstnanecké benefity lidé z gastronomie čerpají, jsem zpracovala celkem 4 kategorie, které jsou uvedeny v grafu č. 9. Nejvíce zastoupeným benefitem, je stravování v podniku, kde zaměstnanci a zaměstnankyně pracují. Tuto možnost uvedla více než polovina, celkem 58,8 %. Na stejné procentuální úrovni jsou potom zaměstnanecké benefity dvou kategorií, kdy se jedná o vstupenky do kina nebo divadla a vstupenky na sportovní utkání. Tyto dvě kategorie mají 16,3 % a 15 % z celkového počtu 80. A nakonec celkem 8 respondentů, což je 10 %, u svého zaměstnavatele využívá tzv. MultiSport kartu.

Další část této výzkumné otázky, jsou nevýhody neboli negativa, která vnímají zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických zařízení směrem k možnostem trávení volného času. Negativa jsou vnímána u 40ti respondentů, což je 15,6%. Naopak 66,3 % nevnímá žádná negativa a 18,6 % na tuto otázku nezná odpověď. Jednotlivé odpovědi u možnosti „ano“ byly opět kategorizovány do třech skupin. První z nich je nevýhoda „nedostatek času“, kterou uvedlo celkem 18 dotazovaných, tedy 45 %. Druhou je kategorie s názvem „přepřacovanost“, která má 17,5 %. A poslední nevýhodou je psychická i fyzická únava, kterou uvedlo celkem 37,5 % dotazovaných.

Jednotlivá negativa jsou také ukázána směrem ke konkrétním gastronomickým zařízením. Nejvíce (celkem 12 dotazovaných, 30 %) vnímají nevýhody lidé z hospody, kteří uvedli, že 6 z nich má problém s psychickou i fyzickou únavou. Dále pak tito lidé vnímají jako nevýhodu nedostatek času, v celkovém počtu 5 lidí. Přepřacovanost jako nevýhodu uvedl 1 respondent pracující v hospodě. Podobný počet negativ byl také u lidí pracujících v restauraci, celkem 10, což je 25 %. Nejvíce tito lidé vnímají nedostatek času v počtu 7 lidí. Další nevýhodu, tedy přepřacovanost uvedly 2 respondenti a poslední pouze jeden dotazovaný. Největší

zastoupení má fyzická a psychická únava, jakožto nevýhoda u lidí pracujících v baru. Uvedlo to tak 8 z dotazovaných. Což je 20 % z celkového počtu 40. Dále pak lidé z baru vnímají přepracovanost jako negativum u své práce, celkově tuto odpověď uvedli 3 lidé. Zaměstnanci a zaměstnankyně kavárny a cukrárny odpověděli v počtu 3, že jejich nevýhodou na práci v gastronomii je nedostatek času. Ostatní gastronomické zařízení zůstali bez zastoupení.

10. Shrnutí výsledků výzkumu

Z provedeného výzkumu tedy vyplývá, že skoro polovina lidí z gastronomických podniků v Olomouci má denně 2 hodiny volného času pouze pro sebe, a ten tito lidé vyplňují svými oblíbenými volnočasovými aktivitami. Do těchto aktivit patří například čas doma s rodinou a s přáteli, dále také sledování televize nebo hraní počítačových her nebo čas venku se svou rodinou a s přáteli. Vidíme tedy, že volnočasové aktivity pro zaměstnance a zaměstnankyně gastronomických zařízení v Olomouci, jsou z velké části spojeny s rodinou a přáteli. Tenhle fakt může potvrzovat také to, že lidé pracující v gastronomických zařízení v Olomouci, nenavštěvují ve velkém množství volnočasové instituce. Jedná se tedy o volbu spontánních volnočasových aktivit nežli organizovaných. Volba volnočasových aktivit se pak liší u mužů i u žen. Muži pracující v gastronomii v Olomouci dvojnásobně více vyhledávají sledování televize a hraní počítačových her než ženy. Avšak ženy naopak více sportují, chodí do sauny, meditují nebo se cvičí jógu. Taktéž se ženy věnují vzdělávání, kdežto muži nikoliv.

Volnočasové aktivity a jejich volba se také liší od pracovníků různých gastronomických podniků, kdy lidé z kaváren se velmi výrazněji než lidé z ostatních podniků, věnují relaxování, kam patří návštěva sauny, meditování nebo praktika jógy, kdy se pomocí těchto aktivit odreagují. Čas doma s rodinou je nejvíce zastoupen u lidí zaměstnaných v kavárně, hospodě a restauraci. A tato aktivita také dominuje u zaměstnanců a zaměstnankyň cukráren. Vzdělávání se však věnující převážně lidé zaměstnaní v kavárně. Lidé z restaurací se zase nejvíce ze všech věnují sportování, tedy například běhání, posilování či volejbalu a kompenzují tak tedy svou pracovní zátěž. Zaměstnanci a zaměstnankyně hospod pro náplň svého volného času nejčastěji volí sledování televize a hraní počítačových her než lidé z ostatních gastronomických podniků. To, že lidé z gastronomických podniků nejvíce času tráví doma ve společnosti své rodiny nebo přátel, či sledováním televize, dokazuje také fakt, že jen minimum z nich musí za svými volnočasovými aktivitami dojíždět.

Pouze malá část zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků v Olomouci může v rámci svého zaměstnání čerpat zaměstnanecké benefity, které je mohou podporovat ve volbě volnočasových aktivit. Do těchto zaměstnaneckých benefitů patří nejvíce nárok na využití možnosti stravování od podniku, ve kterém lidé pracují. Dále mohou lidé také využívat od svého zaměstnavatele benefity v podobě vstupenek na sportovní utkání či společenské akce, jako kino nebo divadlo. A v neposlední řadě mohou, ačkoliv minimálně, lidé z gastronomických podniků využívat Multisport kartu. Vidíme tedy, nejvíce jsou využívány benefity spojené s výhodami na pracovišti, či benefity zaměřené na volný čas zaměstnanců.

Zaměstnanci a zaměstnankyně také vnímají u své práce v gastronomických zařízení jisté výhody směřující v náplni svého volného času. Těmito výhodami jsou volné celé dny, které mohou pro zaměstnance vzniknout při rozložení pracovní doby do tzv. „krátkého/dlouhého“ týdne při nepravidelném rozložení pracovní doby. Dále jako výhodu také uvádějí zaměstnanecké benefity, jež jsem uváděla výše. Naopak jsou s prací v gastronomii také spojená určitá negativa, která jsou zaměstnanci vnímána z větší části než pozitiva. Do těchto nevýhod, které lidé uvádějí směrem k možnostem volného času jsou především nedostatek času, fyzická a psychická únava či přepracovanost.

Realizovaný výzkum tedy přinesl požadované výsledky a odpovědi na všechny výzkumné otázky. Zároveň však předkládám, že tento výzkum poskytuje mnoho výchozích dat pro další zkoumání v této cílové skupině respondentů.

Diskuze

V této kapitole přináším komparaci výsledků mého výzkumu proti výsledkům výzkumů v kapitole č. 5, která pojednává o aktuálním stavu zkoumané problematiky. Jak jsem již vícekrát uváděla, můj výzkum byl ve své podstatě originální, protože skupině zaměstnanců a zaměstnankyň v gastronomii, ve směru trávení volného času, se zatím nikdo na poli vědeckého bádání nevěnoval. Uvádím tedy komparaci s jinými skupinami zaměstnanců, jež se věnovali výzkumníci ve svých pracích.

Ve výzkumu autorky Suchomelové, která se věnovala zaměstnancům na železnici a jejich volnému času vidíme, že došla k závěru, že vyhledávají kulturní vyžití, jakožto jeden z benefitů. Dále pak hojně využívají možnost sportování pod sdružením Železniční sport. (Suchomelová, 2021). U zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických zařízení lze také vidět zájem o sportování, ačkoliv ne v takové míře. Zaměstnanecké benefity týkající se kulturního vyžití mají zaměstnanci a zaměstnankyň gastronomických podniků také možnost využívat. Jedná se však o pouhý zlomek z celkového počtu. Tudíž největší rozdíl lze spatřit v tom, že zaměstnanci železnice mají od svého zaměstnavatele možnost čerpat benefity, které jsou uskutečňovány pod hlavičkou nějakého sdružení či organizace a jejich čerpání je celoplošné, kdežto u lidí pracujících v gastronomii nic takového nenajdeme.

Obdobné výsledky a srovnání najdeme i u dalšího výzkumu, který se zabýval volným časem příslušníků Armády České republiky, kteří tráví čas převážně aktivně a opět mají možnost čerpání zaměstnaneckého benefitu v podobně preventivních rehabilitací. Zde je opět čerpání benefitů rozloženo celkově mezi všechny příslušníky, což u zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků v Olomouci nejde konstatovat. Zaměstnanecké benefity najdeme jen u malé skupiny respondentů.

U posledního výzkumu, který zkoumal volný čas začínajících učitelů najdeme jisté shody s výsledky mého výzkumu. První z nich je v tom, že stejně jako začínající učitelé, tak i lidé pracující v gastronomických podnicích v Olomouci, mají denně 2 hodiny volného času. Podobné výsledky najdeme z části také v tom, že začínající učitelé bojují s nedostatkem času, stejně tak jako, malá část lidí pracujících v gastronomii.

Z porovnání výsledků je tedy patrné, že skupina zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků je specifickou skupinou ze strany možnosti trávení volného času, ale také například v možnostech čerpání zaměstnaneckých benefitů.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala volnočasovými aktivitami zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků ve městě Olomouc. V teoretické části práce byly popsány pojmy a koncepty spojené s pojmem „volný čas“. Na tento pojem bylo také nahlíženo z historické perspektivy a byly popsány rozdíly ve způsobu trávení volného času u mužů a žen. Dále byly uvedeny jednotlivé funkce a determinanty volného času, které jsou výraznými pojmy v této práci. Tato diplomová práce se v teoretické části také zabývala pracovněprávní problematikou, kde byly uvedeny legislativní normy a možnosti rozložení pracovní doby, či čerpání zaměstnaneckých benefitů.

Výzkum byl prováděn pomocí dotazníkového šetření. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak tráví svůj volný čas zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických podniků v Olomouci. Na základě hlavního cíle byly stanoveny cíle dílčí, kam patřilo zjištění rozdílů ve způsobu trávení volného času z hlediska pohlaví, nebo zjištění nejvíce oblíbených volnočasových aktivit u skupiny respondentů z gastronomických podniků.

Výsledky výzkumu pak byly prezentovány v poslední části této práce. Z těchto výsledků je tedy patrné, že volný čas skupiny zaměstnanců a zaměstnankyň gastronomických podniků v Olomouci je nejvíce ovlivněn rodinou a přáteli, se kterými lidé pracující v gastronomii tráví nejvíce volného času. Další možné volnočasové aktivity nebyly u této skupiny zaměstnanců v takové oblibě, jak právě čas s rodinou nebo s přáteli. Ačkoliv z teoretických základů víme, že třeba sportování či relaxace v podobě meditace či saunování, může mít kompenzační vliv, tedy že může kompenzovat pracovní zátěž u pracovníků, je i tak zastoupena pouze u desítek respondentů. S tím, ale také souvisí možnost únavy a přepracovanosti, kterou respondenti uváděli. Tedy, že kvůli fyzicky náročné práci, nemají chuť se věnovat fyzické aktivitě v podobně sportování.

Tato skupina zaměstnanců také nemá velkou možnost využívání zaměstnaneckých benefitů podporující náplň jejich volného času. Z výsledků vyplývá, že jen necelá desítka zaměstnanců a zaměstnankyň má možnost využívat například kartu MultiSport, která právě může podpořit chuť více sportovat, díky výhodnému vstupnému na různá sportoviště.

Závěrem bych tedy ráda uvedla, že moje práce pojednala o specifické skupině respondentů, jimiž jsou zaměstnanci a zaměstnankyně gastronomických podniků v Olomouci. Výsledky této práce mohou sloužit jako východiska pro další výzkumy u této skupiny

zaměstnanců. Dále mohou také sloužit pro zaměstnavatele, či vedoucí gastronomických zařízení, kteří zde mohou načerpat inspiraci v tom, jak více podpořit své zaměstnance směrem ke způsobu trávení jejich volného času.

Seznam literatury

BENDO VÁ, Eva a Zdeněk HOJDA, 2021. *Od práce k zábavě – Volný čas v české kultuře 19. století*. Praha: Nakladatelství Academia. ISBN 978-80-200-3217-1.

DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš a DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-123-6.

EMANOVSKÝ, Petr. *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3664-7.

FILIPCOVÁ, Blanka. *Člověk, práce, volný čas*. 2. Praha: Svoboda, 1967, Sociologická knihovna. ISBN 25-115-66.

FRANC, Martin a Jiří KNAPÍK, 2013. *Volný čas v českých zemích 1957-1967*. Praha: Serifa s.r.o. ISBN 978-80-200-2229-5.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5

HOLINKOVÁ, Michaela, 2024. *Volný čas začínajících učitelů na základní škole*. Olomouc. Diplomová. Univerzita Palackého Olomouc.

HRDLIČKOVÁ, Vlasta. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 8071782955.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KROUTVOR, Josef. *Café fatal: mezi Prahou, Vídní a Paříží: výtvarné črty. Slovo a tvar*. V Praze: Dauphin, 1998. ISBN 80-86019-73-X.

KOCIÁNOVÁ, Renata, 2021 *Personální činnosti a metody personální práce*. 1. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2497-3.

LENDEROVÁ, Milena, 2021. *Volné chvíle použijme ku přerovnání spížírny. "Ženský svět mezi prací a zábavou."* In: *Od práce k zábavě – Volný čas v české kultuře v 19. století*. Praha: Nakladatelství Academia, s. 16-30. ISBN 978-80-200-3217-1.

LENDEROVÁ, Milena, Marie MACKOVÁ, Zdeněk BEZECNÝ a Tomáš JIRÁNEK, 2005. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století*. Tiskařské středisko Univerzity Pardubice. ISBN 80-7194-756-3.

MACHÁČEK, Ivan., *Zaměstnanecké benefity a daně*. 6. Praha: Wolters Kluwer., 2021, ISBN 978-80-7676-193-3.

MASARYK, Tomáš Garrigue. *Osm hodin práce*. Knihovnička "Času", č. 1. V Praze: Nákladem Času, [1900]. ISBN (Brož.)

ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. V Praze: Idea servis, 2010. ISBN 978-80-85970-68-5.

PAULÍČEK, Miroslav, 2021. Paradoxy volného času – věčný ruch, zahálka a civilizace. In: BENDOVI, Eva a Zdeněk HOJDA. *Od práce k zábavě – Volný čas v české kultuře v 19. století*. Praha: Nakladatelství Academia, s. 9-16.

PÁVKOVÁ, Jiřina; HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav; PAVLÍKOVÁ, Anna a PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2013. *Pedagogický slovník*. Sedmé. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

SALAČ, Gustav. *Stolničení*. Praha: Fortuna, 1996. ISBN 8071683337.

SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2005. 115 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1039-6

SUCHOMELOVÁ, Ivana, 2021. *Volnočasové aktivity zaměstnanců na železnici*. Olomouc. Diplomová. Univerzita Palackého Olomouc.

ŠÍPEK, Robert, 2020. *Volnočasové aktivity příslušníků Armády České republiky*. Olomouc. Diplomová. Univerzita Palackého Olomouc.

VYHNÁLKOVÁ, Pavla, 2013. *Základy pedagogiky volného času*. Agentura Gevak s.r.o. ISBN 978-80-86768-73-1.

Internetové zdroje

Akademický slovník současné češtiny, © 2012–2024. *Akademický slovník současné češtiny* [online]. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://slovníkcestiny.cz/heslo/cukr%C3%A1rna/0/13412>

Aktivity a místa, 2023. *MultiSport* [online]. [cit. 2024-06-14]. Dostupné z: <https://mapa.multisport.cz/cs/>

Dům dětí a mládeže – KROUŽKY, 2019. *DDM Olomouc* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: https://www.ddmolomouc.cz/krouzky?p=2&age_min_max=18&txt=

Druhy pracovních poměrů a práce konaná mimo pracovní poměr, ©2024. Money S3 [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/mzdy-a-personalistika/druhy-pracovnich-pomeru-a-prace-konana-mimo-pracovni-pomer/>

HAWORTH, John a Suzan LEWIS, c2004. *Work and Leisure* [online]. I. Psychology Press [cit. 2024-04-06]. ISBN 0-203-48932-2. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/JohnHaworth/publication/27400198_Work_Leisure_and_Well-Being/links/573b2e6608aea45ee8405a67/Work-Leisure-and-Well-Being.pdf

HLAĎO, P. Úvod do pedagogického výzkumu pro učitele středních škol [online]. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011. Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/895365/mod_resource/content/1/Hla%C4%8Fo_Pedagogick%C3%BD%20v%C3%BDzkum.pdf ISBN 978-80-7375-544-7.

Hýbejte se a bavte s univerzitním sportovním centrem, 2024. *Akademik Sport Centrum* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/hybejte-se-a-bavte-s-univerzitnim-sportovnim-centrem/>

JANIŠ, Kamil, 2017. *Pedagogika volného času* [online]. I. Opava: Slezská univerzita v Opavě [cit.2024-04-07]. Dostupné z: https://is.slu.cz/el/fvp/leto2021/UPPVIK010/0_Pedagogika_volneho_casu_opora.pdf?kod=UADA002

KADLECOVÁ, Michaela, 2024. Očekávání zaměstnanců v gastronomii. *Vyplňto.cz* [online]. 2008-2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/ocekavani-zamestnancu-v-gast/>

Kategorizace hostinských zařízení, ©2009. HACCP [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://haccp.webnode.cz/hostinska-cinnost/kategorizace-hostinsky-zarizeni/>

KNOTKOVÁ, Alena, 2022. *Pedagogika volného času* [online]. GAUDEAMUS [cit. 2024-04-06]. ISBN 978-80-7435-867-8. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/file/egee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustav-socialnich-studii/dokumenty/publikace-ke-stazeni/pedagogika-volneho-casu.pdf>

- Kondiční plavání pro dospělé, 2024. *Plavecký stadion Olomouc* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.bazen-olomouc.cz/sluzby/kondicni-plavani-pro-dospele>
- Konec krátkého a dlouhého týdne? 2024. *Adaptee Gastro* [online]. 1.2.2024 [cit. 2024-06-12]. Dostupné z: <https://www.adapteeastro.cz/blog/konec-kratkeho-a-dlouheho-tydne>
- Kurzy a kroužky, 2024. *Art Rubikon* [online]. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://artrubikon.com/kurzy>
- OMEGA centrum sportu a zdraví* [online], 2024. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.omegasport.cz/>
- Podnikání kavárna: jakou zvolit právní formu, 2023. *Lázeňská káva* [online]. 2016-2023 [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.lazenskakava.cz/jak-zvolit-pravni-formu-pro-vasi-kavarnu/>
- Pracovní doba a doba odpočinku, c2024. *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/pracovni-doba-a-doba-odpocinku-INF-12>
- Sokol Olomouc – Sportovní oddíly, 2024. *T.J. Sokol Olomouc* [online]. 2009-2024 [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.sokololomouc.cz/oddily/sportovni>
- Vše, co potřebujete vědět o franchisingu, c2023. *Průvodce podnikáním* [online]. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/franchising/>
- VEAL, A.J., 2019. Joffre Dumazedier and the definition of leisure. *Loisir et Société / Society and Leisure* [online]. 42(2), 187-200 [cit. 2024-04-07]. Dostupné z: [doi:10.1080/07053436.2019.1625533](https://doi.org/10.1080/07053436.2019.1625533)
- VINOPAL, Jiří, 2005. *Instituce hospody v české společnosti. Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online]. 1.1.2005 [cit. 2024-05-23]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a142/f28/100027s_Vinopal-hospody.pdf
- Zákon č. 262/2006 Sb.: *Zákoník práce*, 2024. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>
- Zákon č. 455/1991 Sb.: *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)*, 2024. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>

VIII.3.2 Nerovnoměrné rozvržení pracovní doby, 2024. *Příručka pro personální agendu a odměňování zaměstnanců* [online]. [cit. 2024-06-12]. Dostupné z: <https://ppropo.mpsv.cz/viii32nerovnomernerozvrzenipraco>

Seznam grafů

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

Graf č. 2 – Věk respondentů

Graf č. 3 – Místo bydliště

Graf č. 4 – Zařazení do gastronomického zařízení

Graf č. 5 – Volnočasové aktivity respondentů

Graf č. 6 – Navštěvované volnočasové instituce

Graf č. 7 – Rozložení pracovní doby

Graf č. 8- Možnost využití zaměstnaneckých benefitů

Graf č. 9 – Jednotlivé zaměstnanecké benefity

Graf č. 10 – Pozitiva v gastro zaměstnání směrem k volnému času

Graf č. 11 – Jednotlivá pozitiva gastro zaměstnání ve smyslu k možnosti trávení volného času

Graf č. 12 - Pozitiva v gastro zaměstnání směrem k volnému času

Graf č. 13 – Jednotlivá negativa gastro zaměstnání ve smyslu k možnosti trávení volného času

Graf č. 14 – Kolik mají zaměstnanci a zaměstnankyně volného času

Graf č. 15 – Dojíždění za volnočasovými aktivitami

Graf č. 16 – Další možnosti volného času

Graf č. 17 – počet dětí

Graf č. 18 – Počet hodin týdně na péči o rodinu

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Rozdělení volnočasových aktivit

Tabulka č. 2 – Počet respondentů v jednotlivých gastronomických zařízeních

Tabulka č. 3 - Zastoupení v jednotlivých gastronomických zařízeních podle pohlaví

Tabulka č. 4 – Procentuální zastoupení volnočasové aktivity

Tabulka č. 5 – Počet respondentů u jednotlivých gastronomických zařízeních k volnočasové aktivitě

Tabulka č. 6 – Počet respondentů u jednotlivých gastronomických zařízeních k volnočasové aktivitě v procentech

Tabulka č. 7 – Volnočasové aktivity podle pohlaví

Tabulka č. 8 – Pozitiva v jednotlivých gastronomických zařízeních

Tabulka č. 9 - Pozitiva v jednotlivých gastronomických zařízeních v procentech

Tabulka č. 10 - Negativa v jednotlivých gastronomických zařízeních

Tabulka č. 11 - Negativa v jednotlivých gastronomických zařízeních v procentech

Tabulka č. 12– Počet hodin volného času denně v procentech

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Helena Horáková a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Studuji ve druhém ročníku navazujícího studia v oboru Řízení volnočasových aktivit. Moje diplomová práce se zabývá výzkumem volnočasových aktivit u lidí, kteří pracují v gastronomických zařízeních.

Tento dotazník je zcela anonymní a data budou použita pouze pro tento výzkum.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku.

Oblast obecných informací:

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena b) muž c) nebinární

2. Kolik Vám je let?

- a) 18-30 b) 31-45 c) 46-60 d) 60+

3. Bydlíte ve městě Olomouc?

- a) ANO b) Ne c) Nechci uvádět

4. Jste student/studentka?

- a) Ano b) ne

Oblast zaměstnání:

5. V jakém gastronomickém podniku pracujete?

- a) kavárna b) hospoda c) restaurace d) cukrárna e) bar f) jiné (NAPSAT)

6. V jakém pracovním poměru v daném zařízení jste?

- a) 1,0 b) poloviční úvazek c) brigáda (DPP/DPČ)

7. Jaké je rozložení Vaší pracovní doby?

- a) „krátký/dlouhý“ týden (12hodinové směny)
b) 8hodinové směny (od pondělí do pátku)
c) nepravidelné rozložení směn na základě preferencí
d) jiné (NAPSAT): _____

8. Máte možnost využití zaměstnaneckých benefitů od svého zaměstnavatele?

(Multisport karta; slevy na stravování v podniku, kde pracuji; vstupenky na kulturní

nebo sportovní akce; zážitkové dny pro rodinu atd.)

a) ano, prosím, uveďte, jaké: _____ b) ne c) Nevím/Nechci odpovídat

9. Vnímáte nějaká pozitiva, které vám vaše gastro zaměstnání/brigáda nabízí? Ve smyslu trávení vašeho volného času.

- a) Ano, uveďte prosím konkrétní pozitiva: _____
- b) Ne, nevnímám
- c) Nevím
- d) Jiná odpověď: _____

10. Vnímáte nějaké negativa, které vám vaše gastro zaměstnání/brigáda nabízí? Ve smyslu trávení volného času.

- a) Ano, uveďte prosím konkrétní negativa: _____
- b) Ne, nevnímám
- c) Nevím
- d) Jiná odpověď: _____

11. Máte k Vaší gastro práci/brigádě i jiný přivýdělek?

- a) Ano b) Ne c) Nechci odpovídat

Oblast volného času:

12. Kolik volného času Vám každý den po splnění pracovních, osobních a rodinných povinností zbývá?

- a) Méně jak 1 hod. b) 1 hod. denně c) 2 hod. denně d) 3 hod. a více e) žádný

13. Jak nejraději trávíte svůj volný čas?

- a) Doma s rodinou nebo s přáteli
- b) Doma sledováním televize, hraním počítačových a jiných her
- c) Doma čtením knihy, zahradničením, kutilstvím aj.
- d) Sportováním (běh, posilovna, volejbal atd.)
- e) Relaxací – sauna, meditace, jóga
- f) Venku s rodinou a přáteli (výlety, grilování atd.)
- g) Venku sám – procházky v přírodě nebo parku
- h) Vzděláváním se – přednášky, besedy, workshopy
- i) jiné (NAPSAT): _____

14. Jaké volnočasové instituce navštěvujete?

- a) Plavecký Stadion Olomouc
- b) Dům dětí a mládeže Olomouc
- c) T. J. Sokol Olomouc
- d) Omega Centrum Olomouc
- e) Art Rubikon
- f) Akademik Sport Centrum
- g) Žádné
- h) Jiné (NAPSAT): _____

15. Dojíždíte za svými volnočasovými aktivitami i mimo město Olomouc?

- a) Ano, uveďte, prosím, kolik je to cca km: _____ b) Ne

16. Je něco, co byste si přáli dělat ve svém volném čase, ale nemáte na to prostředky, čas, možnosti či jiné důvody?

- a) Ano, uveďte, prosím, co konkrétně: _____ b) Ne c) Nevím

17. Máte děti? V případě odpovědi ANO, uveďte prosím konkrétní číslo počtu vašich dětí.

- a) Ano, _____ b) ne

18. Kolik hodin týdně Vám zabírají vaše povinnosti a starost o děti a rodinu? (př. kroužky, škola, nákupy, vaření atd.)

- a) 0-5 h. b) 6-10 hod. c) 11-15 hod. d) 16-20 h. e) 21-25 hod. f) 26 a více hod.

19. Myslíte si, že město Olomouc nabízí pestrou škálu volnočasových aktivit?

- a) Ano b) spíše Ano c) Nevím d) spíše ne e) ne